

Personer lagförda för brott

Slutlig statistik för 2014

Sammanfattning

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de lagföringsbeslut (se definition nedan) som fattats under ett kalenderår. Antalet lagföringsbeslut påverkas ytterst av hur många brott som anmälts till och handlagts av polis och åklagare tidigare i rättskedjan. För att tolka förändringar i lagföringsstatistiken bör man därför ta hänsyn till förändringar i antalet anmälda och uppklarade/handlagda brott.

Lagföringsbeslut och påföljder

- År 2014 fattades 110 000 lagföringsbeslut, vilket är en minskning med 6 730 beslut (6 procent) jämfört med 2013. Domsluten minskade med 6 procent till 60 700 domslut, strafföreläggandena minskade med 6 procent till 32 500 beslut och åtalsunderlåtelseerna minskade med 5 procent till 16 800 beslut.
- Misshandel (inklusive grov misshandel) och olika typer av trafikbrott stod för en stor del av minskningen under 2014. Jämfört med 2013 minskade antalet lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott med 15 procent till 6 400 beslut. Sedan 2005 har antalet lagföringsbeslut gällande misshandel minskat med 20 procent.
- Nästan samtliga typer av påföljder utdömda i domstol minskade 2014 jämfört med 2013. Antalet domslut med huvudpåföljden fängelse minskade med 3 procent till 10 900 domslut. Det är därmed det andra året i rad som antalet fängelsedomar är det lägsta sedan början av 1970-talet.
- Sedan föregående år minskade fängelsedomarna främst i de kortare straffidsgrupperna, på upp till sex månader. Antalet fängelsepåföljder har minskat under den senaste tioårsperioden (2005–2014). Störst minskning märks bland fängelsedomar med strafftider på mer än 2 månader till högst 6 månader. Den utdömda medelstrafftiden har ökat från 8,5 månader 2005 till 8,8 månader 2014.

Ålder och kön

- Av samtliga lagföringsbeslut avsåg 83 procent (91 400 beslut) män och 17 procent (18 600 beslut) kvinnor. Fördelningen har varit likartad de senaste tio åren.
- Antalet lagföringsbeslut har minskat i samtliga åldersgrupper jämfört med 2013. Den antalsmässigt största minskningen har skett i åldersgruppen 30–49 år, där antalet lagföringsbeslut var 38 500 beslut år 2014. Det motsvarar en minskning med 2 700 beslut eller 7 procent.

Definitioner

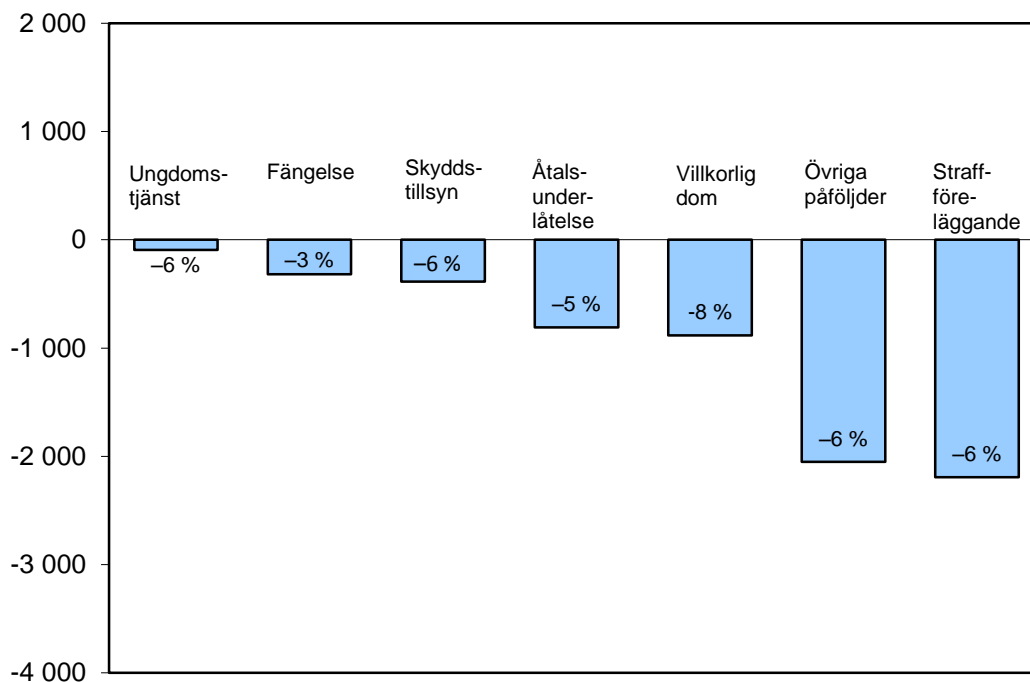
Statistiken över lagförda personer redovisar antalet *lagföringsbeslut* som fattats under året.

Med lagföringsbeslut avses fällande dom i tingsrätt eller beslut av åklagare, såsom strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse.

Ett lagföringsbeslut kan innehålla beslut om flera brott och flera påföljder. I dessa fall redovisas huvudbrottet och huvudpåföljden. Utöver antalet beslut redovisas även antalet lagförda brott i en lagföring.

En och samma person kan lagföras på olika sätt och vid flera tillfällen under ett och samma år.

För en mer detaljerad beskrivning av begreppen se *Statistikens innehåll*.

Figur 1. Förändringar i antalet lagföringsbeslut mellan 2013 och 2014. I staplarna anges den procentuella förändringen mellan åren.

Inledning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de lagföringsbeslut som fattats inom rättsväsendet under ett kalenderår, det vill säga domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse. Statistikens ändamål är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig på kön, ålder och tidigare belastning.

Antalet lagföringsbeslut beror ytterst på hur många brott som anmäls och klaras upp hos polis och åklagare tidigare i rättskedjan. För att förstå och tolka utvecklingen av lagföringsbesluten bör man därmed ta hänsyn till förändringar i statistiken över antalet anmälda brott och antalet uppklarade/handlagda brott.

Det är bara en del av alla polisanmälda brott som leder till åtal och slutligen till en fällande dom eller till någon annan typ av lagföringsbeslut. Ett beslut kan dessutom omfatta flera brott, och antalet lagföringsbeslut är följaktligen betydligt mindre än antalet anmälda brott.

Lagföringsbeslut kan delas in i olika typer: dels fällande domar i domstolen (så kallade domslut), dels strafförelägganden eller åtalsunderlåtelse (så kallade åklagarbeslut). Även en ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en sorts lagföringsbeslut. Ordningböter redovisas dock separat och inräknas inte i statistiken över lagföringsbeslut. Lagföringsstatistiken redovisar vidare endast beslut fattade mot fysiska personer. Därmed redovisas inte företagsböter som dömts ut till juridiska personer.

När du tolkar statistiken *tänk på följande*:

- Definitionen av lagföringsbeslut skiljer sig mellan statistiken över lagförda

personer och statistiken över uppklarade/handlagda brott. I lagföringsstatistiken avser lagföringsbeslut: fällande domslut i tingsrätten, meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden, i statistiken över handlagda brott avser lagföringsbeslut: väckta åtal, meddelade åtalsunderlåtelse och utfärdade strafförelägganden.

- Ett lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Redovisningen av brott i lagföringsbeslut bygger på huvudbrottet i beslutet, det vill säga brottet med den strängaste påföljden i straffskalan. Det medför att lindrigare brott kan underskattas i förhållande till grövre brott i statistiken över lagföringsbeslut.
- Ny lagstiftning kan innebära förändringar av bestämmelsen för ett brott. Ändringar i lagstiftningen medför att man inte kan jämföra antalet lagföringsbeslut för ett visst brott med tidigare år utan att beakta eventuella förändringar i lagstiftningen.
- Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut påverkas av utvecklingen av antalet uppklarade/handlagda brott. Antalet lagföringsbeslut rörande vissa brott, som trafik- och narkotikabrott, återspeglar alltså till stor del polisens och åklagarnas insatser på området.
- En och samma person inräknas i statistiken för varje enskilt lagföringsbeslut, till skillnad från statistiken över misstänkta personer, där en person inräknas en gång per brottstyp.
- I lagföringsstatistiken räknas åldern vid lagföringsbeslutet, till skillnad från i statistiken över misstänkta personer, där den misstänkta personens ålder räknas utifrån när personen begick brottet.
- Statistiken över *lagförda brott* avser samtliga brott för vilka en enskild person befunnits skyldig genom ett lagföringsbeslut, vilket definitionsmässigt närmast motsvaras av brottsdeltaganden i statistiken över misstänkta personer.
- Om flera personer har befunnits skyldiga till samma gärning kommer brottet att redovisas en gång för varje person som lagförts för handlingen.
- En gärning kan således resultera i flera brott i lagföringsstatistiken, samtidigt som den enbart redovisas som ett brott i anmälningsstatistiken. Det är därför olämpligt att göra direkta jämförelser mellan antalet brott i anmälningsstatistiken och antalet lagförda brott i lagföringsstatistiken.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut

År 2014 fattades 110 000¹ lagföringsbeslut i Sverige. Mer än hälften av lagföringsbesluten (60 700 beslut) avsåg domslut i tingsrätten, medan resterande 49 300 lagföringsbeslut fattades genom ett så kallat åklagarbeslut (strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse).

Jämfört med 2013 uppvisar samtliga lagföringstyper minskningar. Den totala minskningen av antalet lagföringsbeslut var 6 730 beslut eller 6 procent.

Domsluten minskade med 3 730 beslut (eller 6 procent) från år 2013 till 2014, och ligger därmed på samma nivå som 2006. Jämfört med året innan minskade domsluten mest för brott mot trafikförordningen (en minskning med 1 260 domslut,

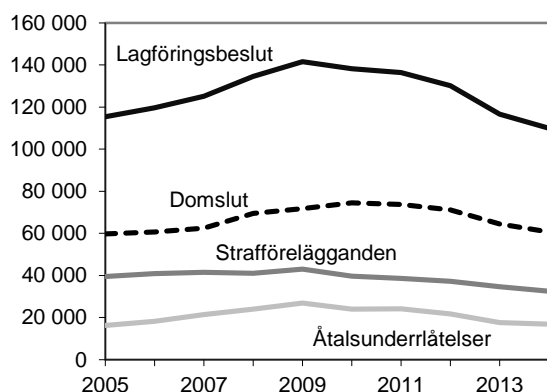
¹ Antalet lagföringar redovisas i avrundade tal, efter principen om tre informationsgivande siffror. Exempel: 109 926 lagföringar avrundas till 110 000 och 1 564 lagföringar avrundas till 1 560 medan 373 lagföringar förblir 373.

eller 22 procent) och misshandelsbrott² (en minskning med 1 080 domslut, eller 15 procent).

Strafföreläggandena minskade med 2 190 beslut, eller 6 procent från 2013 till 2014. Det var framförallt olika brott mot trafikförordningen som minskade (1 050 beslut, eller 16 procent). Även för brott mot trafikbrottslagen minskade antalet strafförelägganden (med 798 beslut, eller 9 procent).

Åtalsunderlåtelseerna minskade med 808 beslut (eller 5 procent) mellan 2013 och 2014. Framförallt rörde det sig om en minskning av åtalsunderlåtelser som meddelats för ringa narkotikabrott (283 beslut eller 6 procent) och missbruk av urkund (173 beslut, eller 47 procent).

Under den senaste tioårsperioden har antalet lagföringsbeslut minskat med 5 480 beslut, eller 5 procent. Hela denna minskning beror på att antalet strafförelägganden har minskat med 7 010 beslut, eller 18 procent. Antalet domar och åtalsunderlåtelser har i stället ökat under denna tioårsperiod (997 beslut, eller 2 procent respektive 538 beslut, eller 3 procent).

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Samtliga lagföringsbeslut	110 000	
	-6 730	(-6 %)
Domslut	60 700	
	-3 730	(-6 %)
Strafförelägganden	32 500	
	-2 190	(-6 %)
Åtalsunderlåtelser	16 800	
	-808	(-5 %)

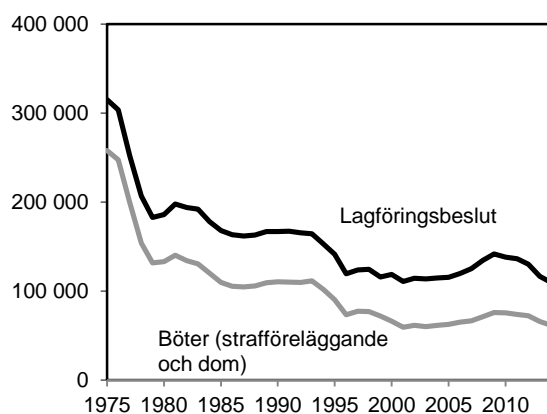
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Samtliga lagföringsbeslut	110 000	
	-5 480	(-5 %)
Domslut	60 700	
	+997	(+2 %)
Strafförelägganden	32 500	
	-7 010	(-18 %)
Åtalsunderlåtelser	16 800	
	+538	(+3 %)

Figur 2. Antal lagföringsbeslut fördelat på lagföringstyp 2005–2014.

² Misshandel inklusive ringa misshandel samt grov misshandel och misshandel synnerligen grovt brott.

Antalet lagföringsbeslut har minskat påtagligt under de senaste 40 åren, och uppgick 2014 till drygt en tredjedel av 1975 års nivå. En större del av minskningen inträffade dock redan i slutet av 1970-talet, när fylleri avkriminaliserades. Under den efterföljande perioden, och fram till mitten av 1990-talet, kom utvecklingen för både domstols- och åklagarbeslut att karakteriseras av en svagare, men kontinuerlig, minskning. Framförallt minskade antalet strafförelägganden under denna period. Det förklaras delvis av att det för allt fler brott, särskilt brott mot trafikförfattningar och smuglingsbrott, infördes en möjlighet att förelägga ordningsbot. En del av minskningen, i synnerhet nedgången mellan 1994 och 1996, kan sannolikt förklaras av en motsvarande minskning av antalet uppklarade brott dessa år. I mitten av 1990-talet stabiliserades lagföringarna på en relativt konstant nivå, för att öka i antal under 2000-talets andra hälft (2005–2009). Sedan 2009 har antalet lagföringsbeslut återigen uppvisat en kontinuerlig minskning, och de ligger nu på den lägsta nivån sett till hela perioden 1975–2014. Det motsvarar en minskning med 205 000 beslut eller 65 procent sedan 1975. En mer grundlig genomgång av lagföringsutvecklingen fram till och med 2011 finns i rapporten *Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011*³.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Samtliga lagföringsbeslut	110 000
	-6 730 (-6 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Samtliga lagföringsbeslut	110 000
	-5 480 (-5 %)

Figur 3. Antal lagföringsbeslut 1975–2014.

Brottsstrukturen

Den största antalsmässiga *minskningen* under 2014 jämfört med 2013, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg lagföringar om brott mot *trafikförordningen* och *trafikbrottslagen* samt lagföringar som rörde *misshandel*. Trafikbrott är att betrakta som så kallade spaningsbrott, vilket innebär att den anmälda brottslighetens omfattning är beroende av myndighetsprioriteringar. Hur många brott som upptäckts och lagförs beror alltså i hög grad på hur stora resurser som myndigheter lägger ner på att beivra denna typ av brottslighet.

³ Brå-rapport 2012:13.

Antalet lagföringsbeslut avseende *trafikförordningen* minskade med totalt 2 300 beslut eller 18 procent mellan åren 2013 och 2014. Lagföringsbeslut gällande brott mot *trafikbrottslagen* minskade med totalt 1 290 beslut, eller 5 procent jämfört med året innan. Huvuddelen av nedgången i antalet lagföringsbeslut gällande *trafikbrottslagen* kan förklaras av en minskning av antalet lagföringar för *olovlig körning* och *rattfylleri* (en nedgång med 578 respektive 550 beslut, eller 5 respektive 10 procent). Lagföringsbesluten gällande *misshandel* minskade med totalt 1 110 beslut eller 15 procent jämfört med 2013.

Den största antalsmässiga ökningen av lagföringsbeslut jämfört med 2013 ses för beslut med huvudbrotten *ringa narkotikabrott* och *snatteri*, som ökade 2 procent vardera (381 respektive 286 beslut). För de ringa narkotikabrotten var det framförallt domsluten och strafföreläggandena som ökade (341 respektive 323 beslut). När det gällde snatteribrotten var det strafföreläggandena som ökade mest (265 beslut, eller 7 procent).

Om man jämför brottsstrukturen (huvudbrott) för lagföringar 2005 och 2014 framgår att *andelen* narkotikabrott har ökat kraftigt, samtidigt som andelen av framförallt tillgreppsbrott och trafikbrott har minskat (se figur 4 och 5). Nedan följer en sammanställning av den andelsmässiga utvecklingen för de största redovisade brottskategorierna.

Brott mot person (3–7 kap. BrB) omfattade 10 procent av samtliga huvudbrott under 2014, vilket är en något lägre andel än 2005, då 11 procent av samtliga huvudbrott utgjordes av *brott mot person*. Denna kategori domineras av misshandelsbrott (inklusive grov och synnerligen grov misshandel), som omfattade 59 procent av alla lagföringsbeslut i kategorin *brott mot person* under 2014.

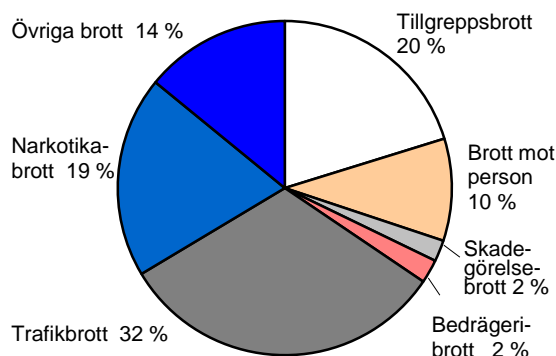
Tillgreppsbrott (8 kap. BrB), som är en vanlig brottskategori, utgjorde 20 procent av lagföringsbesluten 2014. År 2005 stod tillgreppsbrotten för 23 procent av samtliga huvudbrott. Andelen lagföringsbeslut gällande tillgreppsbrott har pendlat mellan 19 och 23 procent under den senaste tioårsperioden. Snatteri stod för 57 procent av samtliga tillgreppsbrott sett till huvudbrottet, både 2014 och tio år tidigare, 2005.

Sett till huvudbrotten är *trafikbrott* (TBL 1951:649, samt *övriga specialstraffrättsliga trafikbrott*) den enskilt vanligaste brottskategorin i samband med lagföringar. År 2014 avsåg 32 procent av samtliga lagföringsbeslut brott mot olika vägtrafikförfattningar, vilket kan jämföras med 37 procent 2005. Bland dessa är brott mot trafikbrottslagen den största kategorin (64 %). Brott mot trafikbrottslagen domineras av olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri. Trafikbrottens andel av lagföringarna har minskat jämfört med 2005. Minskningen under den senaste tioårsperioden rör främst brott mot övriga trafikförfattningar, och fördelningen inom kategorin har således förändrats så att andelen brott mot trafikbrottslagen har ökat något över tid, medan andelen brott mot övriga vägtrafikförfattningar har minskat. Den minskade andelen övriga vägtrafikbrott är delvis en följd av att fler sådana brott lagförs genom föreläggande om ordningsbot, jämfört med tidigare, och därmed inte redovisas i lagföringsstatistiken⁴.

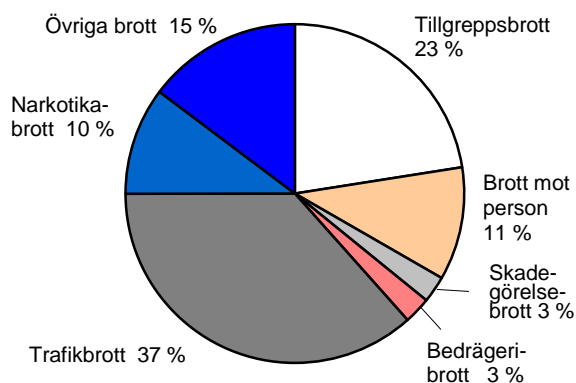
Narkotikabrott (NSL 1968:64) omfattade 19 procent av alla huvudbrott 2014. Därmed har narkotikabrottens andel ökat kraftigt jämfört med 2005, då de utgjorde 10 procent av lagföringsbesluten. Ringa narkotikabrott var vanligast och utgjorde 86 procent av alla narkotikabrott 2014. År 2005 utgjorde de ringa narkotikabrotten 77 procent av samtliga narkotikabrott. Narkotikabrott är liksom trafikbrott ett typiskt spaningsbrott,

⁴ Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller men redovisas inte i sammanfattningen över personer lagförda för brott.

som i stor utsträckning påverkas av polisens resurser och prioriteringar.

Figur 4. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudbrott 2014 (totalt 110 000 beslut).

Figur 5. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudbrott 2005 (totalt 115 000 beslut).

Antalet lagföringsbeslut gällande brott mot *narkotikastrafflagen* (huvudbrott) har ökat med 81 procent (9 570 beslut) under perioden 2005–2014. Ökningen följde en tydlig uppåtgående trend under perioden 2005–2012, vilket förklarar den kraftiga ökningen i andelen narkotikabrott i förhållande till andra brottskategorier under den senaste tioårsperioden. År 2013 sjönk antalet lagföringsbeslut gällande narkotikabrott tillfälligt, för att åter öka 2014.

Även lagföringsbesluten avseende *lag om straff för smuggling* har ökat förhållandevis kraftigt (med 51 procent) under de senaste tio åren. Eftersom det för denna brottskategori handlar om betydligt färre brott (en ökning med totalt 712 beslut) har denna förändring inte påverkat andelsfördelningen i lika hög grad som narkotikabrotten jämfört med 2005.

Tabell 1. Lagföringsbeslut (huvudbrott), förändring mellan 2005 och 2014, redovisat på ett urval av brottsbalkens kapitel och de mest använda specialstraffrättsliga författningarna (kapitel 7, 18, 19, 21 och 22 i BrB som motsvarar mycket få lagföringsbeslut redovisas ej.)

Lagrum		Antal lagföringsbeslut		Förändring jämfört med 2005	
		2005	2014	Antal	Procent
NSL 1968:64	Narkotikastrafflag	11 862	21 434	9 572	81
2000:1225	Lag om straff för smuggling	1 403	2 115	712	51
BrB 16 kap.	Brott mot allmän ordning	460	548	88	19
1988:254	Lag om förbud betr. knivar m.m.	1 628	1 887	259	16
BrB 6 kap.	Sexualbrott	1 000	1 139	139	14
1996:67	Vapenlag/-förordning	662	716	54	8
BrB 11 kap.	Brott mot borgenärer m.m.	1 297	1 364	67	5
BrB 14 kap.	Förfalskningsbrott	836	836	-	-
BrB 4 kap.	Brott mot frihet och frid	3 007	2 880	-127	-4
2012:238	Trafikförordning	11 616	10 571	-1 045	-9
TBL 1951:649	Trafikbrottslag	25 460	22 602	-2 858	-11
BrB 13 kap.	Allmänfarliga brott	246	213	-33	-13
BrB 8 kap.	Tillgreppsbrott	25 981	22 227	-3 754	-14
BrB 9 kap.	Bedrägeri och annan oredlighet	2 951	2 512	-439	-15
BrB 17 kap.	Brott mot allmän verksamhet	3 558	3 005	-553	-16
BrB 3 kap.	Brott mot liv och hälsa	8 389	6 808	-1 581	-19
BrB 12 kap.	Skadegörelsebrott	2 940	2 268	-672	-23
SBL 1971:69	Skattebrottslag	624	472	-152	-24
BrB 5 kap.	Ärekränkning	48	32	-16	-33
BrB 10 kap.	Förskingring, annan trolöshet och mutbrott	904	580	-324	-36
2001:558 och 2001:650	Lag/förordning om vägtrafikregister	838	530	-308	-37
MB 1998:808	Miljöbalk	374	174	-200	-53
BrB 15 kap.	Mened, falskt åtal m.m.	1 056	484	-572	-54
AL 2010:1622 resp. 1996:612	Alkohollag	662	285	-377	-57
BrB 20 kap.	Tjänstefel m.m.	43	14	-29	-67
2002:574 och 2009:211 resp. 2002:925	Fordonslag/ -förordning	2 592	661	-1 931	-74
	SAMTLIGA BROTT	115 402	109 926	-5 476	-5
	Övriga brott ej redovisade i tabell ovan	4 965	3 569	-1 396	-28

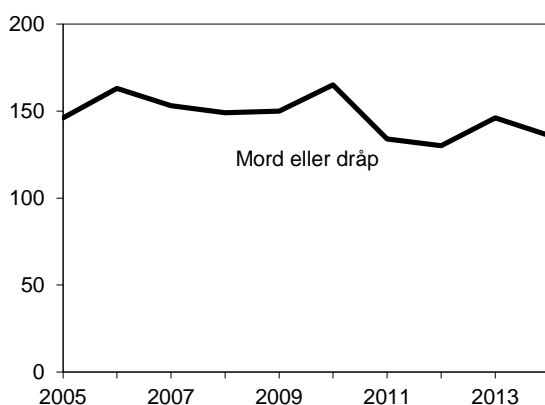
Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut efter typ av huvudbrott

Nedan redovisas utvecklingen av antalet lagföringsbeslut för ett urval av huvudbrott. För att förstå statistiken över lagföringsbeslut (huvudbrott) för olika typer av brott bör man tänka på att för vissa statistiskt sett små brottskategorier kan antalsmässigt små variationer resultera i stora procentuella förändringar. Det är därmed inte ovanligt att utvecklingen i vissa fall visar på relativt kraftiga årliga variationer.

Våldsbrott, hot m.m.

Mord eller dråp

År 2014 fattades 136 domslut gällande *mord* eller *dråp* (inkluderar försök, förberedelse och stämpling till brott) som huvudbrott. Det är en lägre nivå jämfört med 2013, då 146 domslut avsåg mord eller dråp. Det motsvarar en minskning med 10 beslut eller, 7 procent. Även jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut avseende mord eller dråp minskat med 10 beslut, eller 7 procent. Lagföringsbesluten gällande mord eller dråp har varierat mellan 130 och 165 beslut sedan 2005. Under tioårsperioden kan trenden dock beskrivas som svagt minskande, vilket också kan observeras i andra av Brå genomförda granskningar av dödligt våld. Till exempel finns en genomgång av antalet anmälda och konstaterade fall av dödligt våld i publikationen *Konstaterade fall av dödligt våld*⁵.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Mord eller dråp	136
	-10 (-7 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Mord eller dråp	136
	-10 (-7 %)

Figur 6. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott 2005–2014.

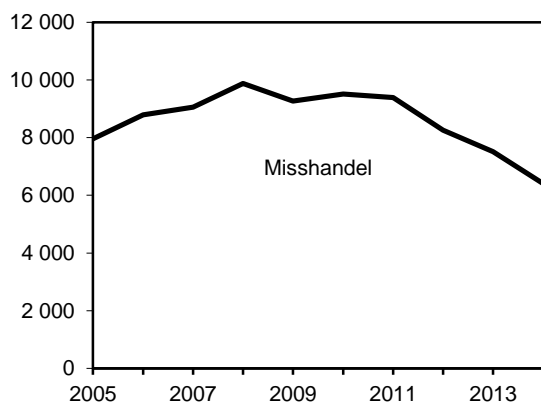
Misshandel

Bland lagföringsbesluten gällande våldsbrott utgör *misshandel*⁶ (inklusive *grov misshandel* och *synnerligen grov misshandel*) den största brottskategorin. År 2014 fattades 6 400 lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott, vilket är en minskning med

⁵ Publikationen finns för nedladdning på Brås webbplats www.bra.se.

⁶ I den löpande texten anges enbart normalgraden av brottet, eftersom ringa misshandel anges i samma paragraf som normalgraden. Brotts avseende ringa misshandel är därmed inkluderade i beräkningen.

1 110 beslut eller, 15 procent jämfört med föregående år. Även jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut avseende misshandel minskat, med totalt 1 560 beslut, eller 20 procent. Under åren 2005–2008 ökade antalet lagföringsbeslut gällande misshandel kontinuerligt, för att sedan plana ut på en mer stabil nivå under ett par år. Sedan 2011 har utvecklingen i stället präglats av en minskning av antalet beslut.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Misshandel	6 400
	-1 110 (-15 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Misshandel	6 400
	-1 560 (-20 %)

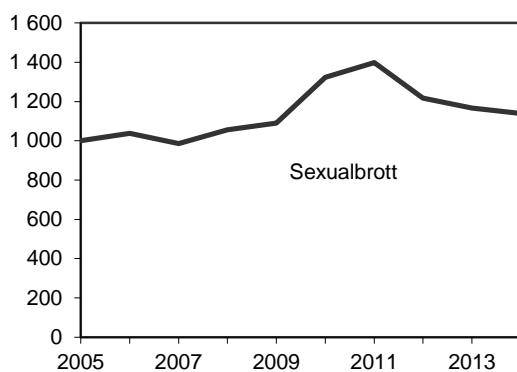
Figur 7. Antal lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott 2005–2014.

Gärningar som misshandel, olaga hot, ofredande med mera kan, när de utgjort ett led i en upprepad kränkning, rubriceras som *grov kvinnofridskränkning* eller *grov fridskränkning*. År 2014 fattades 183 respektive 89 lagföringsbeslut med grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning som huvudbrott. Antalet lagföringar för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning minskade med 24 respektive 35 beslut, eller med 12 respektive 28 procent, mellan 2013 och 2014. Antalet beslut gällande grov kvinnofridskränkning har minskat med 116 beslut, eller 39 procent sedan 2005. Även antalet lagföringsbeslut avseende grov fridskränkning har minskat med 30 beslut, eller 25 procent under denna period.

Våldtäkt och andra sexualbrott

År 2014 fattades 1 140 lagföringsbeslut gällande sexualbrott, vilket motsvarar en minskning med 2 procent eller, 28 beslut jämfört med 2013. Framförallt minskade lagföringar gällande *sexuellt utnyttjande av barn* med 32 beslut eller, 32 procent, medan lagföringsbeslut avseende *köp av sexuell tjänst* ökade med 22 beslut, eller 9 procent. Denna uppgång följde dock på en minskning från året innan. Köp av sexuell tjänst är att betrakta som ett spaningsbrott, och det är därför inte ovanligt att lagföringsstatistiken påverkas av variationer i polisens prioriteringar gällande insatser och spaningsuppdrag.

På tio år (2005–2014) har antalet lagföringsbeslut för olika typer av sexualbrott ökat med 14 procent, vilket motsvarar en antalsökning med 139 beslut. Utvecklingen av lagföringar gällande sexualbrott under den senaste tioårsperioden ska ses mot bakgrund av den nya sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft 2005.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Sexualbrott	1 140
	-28 (-2 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

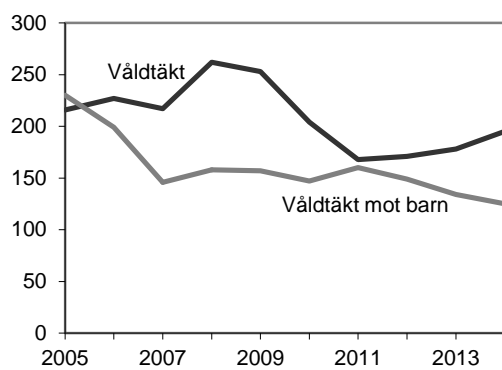
Sexualbrott	1 140
	+139 (+14 %)

Figur 8. Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott 2005–2014.

Av de 1 140 lagföringsbesluten gällande sexualbrott 2014 avsåg 195 våldtäkt (inklusive grov våldtäkt) som huvudbrott. Det är en ökning med 17 lagföringsbeslut, eller 10 procent, sedan föregående år. Under 2005–2014 har antalet lagföringsbeslut gällande våldtäkt som huvudbrott minskat med 21 beslut, eller 10 procent.

År 2014 fattades 125 lagföringsbeslut för våldtäkt mot barn (inklusive grov våldtäkt mot barn). Det är en minskning med 9 beslut, eller 7 procent jämfört med föregående år. Jämfört med 2005, när brottet våldtäkt mot barn infördes som eget brott i lagstiftningen, har antalet lagföringsbeslut minskat med 105 beslut, eller 46 procent.

Ökningen av antalet lagföringsbeslut gällande våldtäkt under perioden (2005–2008) kan delvis förklaras av den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft den 1 april 2005. Lagändringen innebar bland annat en utvidgning av bestämmelsen för våldtäkt, och därigenom har en del gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande kommit att bedömas som våldtäkt. Med den nya lagstiftningen tillkom även en särskild bestämmelse för våldtäkt mot barn (4 §); dessa gärningar ingick tidigare i begreppen våldtäkt och sexuellt utnyttjande av underårig. Sammantaget kan dessa förändringar försvåra jämförelser över längre tid av antalet lagföringar när det gäller våldtäkter.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Våldtäkt	195
	+17 (+10 %)
Våldtäkt mot barn	125
	-9 (-7 %)

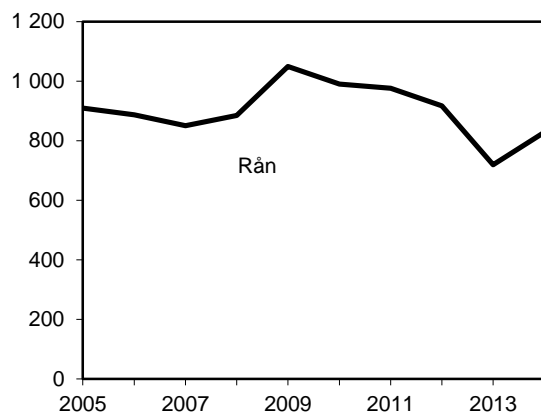
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Våldtäkt	195
	-21 (-10 %)
Våldtäkt mot barn	125
	-105 (-46 %)

Figur 9. Antal lagföringsbeslut med våldtäkt eller våldtäkt mot barn som huvudbrott, åren 2005–2014.

Rån

År 2014 fattades 829 lagföringsbeslut gällande *rån* (inklusive *grovt rån*), vilket är en ökning med 110 beslut, eller 15 procent jämfört med 2013. Jämfört med 2005 har lagföringarna avseende rån minskat med 80 beslut, eller 9 procent. Utvecklingen av lagföringsbeslut för rån har dock varierat kraftigt. Flest lagföringsbeslut avseende rån, under tioårsperioden, fattades under 2009 (totalt 1 050 beslut).

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Rån	829
	+110 (+15 %)

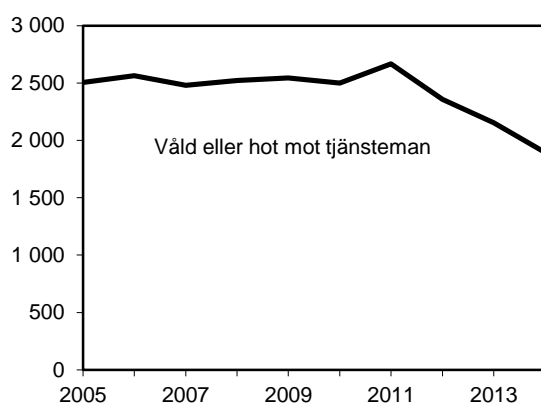
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Rån	829
	-80 (-9 %)

Figur 10. Antal lagföringsbeslut med rån som huvudbrott 2005–2014.

Våld eller hot mot tjänsteman

År 2014 uppgick antalet lagföringsbeslut för *våld eller hot mot tjänsteman* till 1 890 beslut. Jämfört med 2013 är det en minskning med 260 beslut, eller 12 procent. Lagföringarna avseende våld eller hot mot tjänsteman har minskat med 613 beslut, eller 24 procent jämfört med 2005. Under perioden 2005–2010 låg antalet lagföringsbeslut på en relativt jämn nivå med ett genomsnitt av 2 530 lagföringar per år. Sedan 2011 har antalet lagföringsbeslut avseende våld eller hot mot tjänsteman sjunkit tre år i följd och är nu nere på den lägsta redovisade nivån under den senaste tioårsperioden.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Våld eller hot mot tjänsteman	1 890
	-260 (-12 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Våld eller hot mot tjänsteman	1 890
	-613 (-24 %)

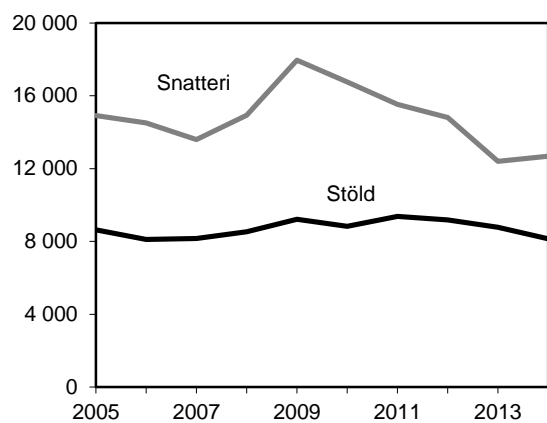
Figur 11. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman som huvudbrott 2005–2014.

Stöld och andra tillgreppsbrott

Under 2014 fattades 22 200 lagföringsbeslut gällande *stöld och andra tillgreppsbrott*, vilket är en minskning med 320 beslut, eller 1 procent, jämfört med 2013. Jämfört med 2005, då det fattades 26 000 lagföringsbeslut avseende stöld och andra tillgreppsbrott, var minskningen 3 750 beslut, eller 14 procent. Mellan 2007 och 2009 skedde en kraftig ökning av antalet lagföringsbeslut, därefter har antalet beslut minskat fram till 2014 års nivå.

Stöld och snatteri

Utvecklingen skiljer sig åt mellan olika typer av tillgreppsbrott. År 2014 fattades 8 140 lagföringsbeslut för *stöld* (inklusive *grov stöld*) och 12 700 lagföringsbeslut för *snatteri*. Jämfört med 2013 har lagföringsbesluten för stöld minskat med 643 beslut, eller 7 procent. Framförallt minskade antalet domslut avseende stöld (inklusive grov stöld) med 543 beslut, eller 8 procent, men även antalet åtalsunderlåtelse minskade med 126 beslut, eller 19 procent. Störst var minskningen avseende lagföringar för stöld i åldersgrupperna 18–20 respektive 21–24 år. Lagföringsbesluten för snatteri ökade i stället något med 286 beslut, eller 2 procent. Den största ökningen av antalet lagföringar för snatteri skedde i åldersgrupperna 18–20 år respektive 30–39 år. Jämfört med 2005 har lagföringsbesluten både vad gäller snatteri och stöld minskat (2 240 respektive 492 beslut, eller 15 respektive 6 procent).

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Stöld	8 140
	-643 (-7 %)
Snatteri	12 700
	+286 (+2 %)

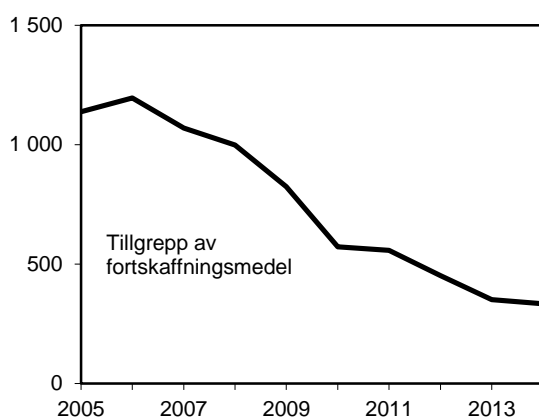
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Stöld	8 140
	-492 (-6 %)
Snatteri	12 700
	-2 240 (-15 %)

Figur 12. Antal lagföringsbeslut med stöld eller snatteri som huvudbrott 2005–2014.

Tillgrepp av fortskaffningsmedel

En kontinuerlig nedgång över tid kan konstateras i antalet lagföringsbeslut gällande *tillgrepp av fortskaffningsmedel*. Antalet lagföringar med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott uppgick till 333 beslut under 2014. Jämfört med föregående år har antalet lagföringsbeslut för tillgrepp av fortskaffningsmedel minskat med 18 beslut, eller 5 procent. Årets nedgång är en fortsättning på den nedåtgående trend, för lagföringsbeslut avseende tillgrepp av fortskaffningsmedel, som har pågått under de senaste tio åren. Jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut minskat med 805 beslut, eller 71 procent.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Tillgrepp av fortskaffningsmedel	333
	-18 (-5 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

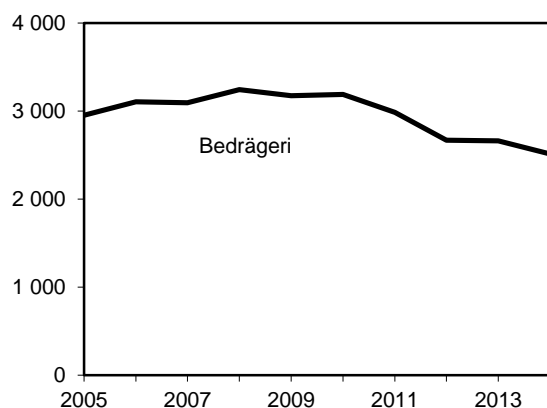
Tillgrepp av fortskaffningsmedel	333
	-805 (-71 %)

Figur 13. Antal lagföringsbeslut med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott 2005–2014.

Vissa övriga brott

Bedrägeribrott

År 2014 fattades 2 510 lagföringsbeslut gällande *bedrägeribrott* av olika slag (9 kap. BrB), vilket är 150 beslut färre än föregående år. Det motsvarar en minskning med 6 procent sedan 2013. Under perioden 2005–2008 var trenden svagt ökande. Under perioden 2010–2014 har i stället antalet lagföringsbeslut minskat. Totalt sett har antalet lagföringsbeslut för olika former av bedrägeribrott som huvudbrott minskat med 439 beslut, eller 15 procent sedan 2005.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Bedrägeribrott	2 510
	-150 (-6 %)

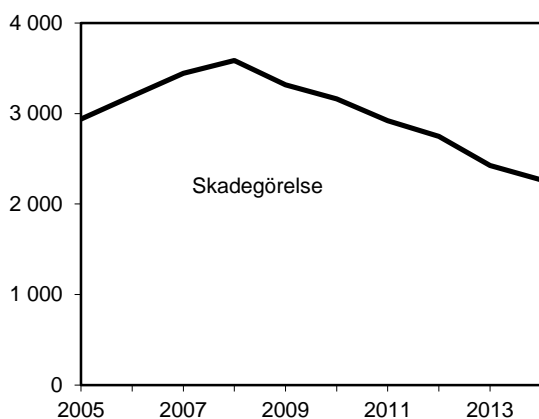
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Bedrägeribrott	2 510
	-439 (-15 %)

Figur 14. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott 2005–2014.

Skadegörelsebrott

År 2014 uppgick antalet lagföringsbeslut med *skadegörelse* som huvudbrott till 2 270 beslut, vilket är en minskning med 156 beslut, eller 6 procent jämfört med föregående år. Antalet lagföringsbeslut där skadegörelse var huvudbrott har sedan 2005 minskat med 672 beslut, eller 23 procent. Mellan 2005 och 2008 var trenden tydligt uppåtgående. Sedan 2008 har dock trenden vänt nedåt och antalet lagföringsbeslut har minskat stadigt under de senaste sex åren. Minskningen sedan 2008 har framförallt skett i de yngre åldersgrupperna, mellan 15 och 20 år, som uppvisar en minskning med 1 340 beslut, eller 136 procent, under perioden. Minskningen bland ungdomarna har skett för alla typer av beslut. Mest har domsluten minskat sedan 2008 (518 beslut, eller 57 procent).

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Skadegörelse	2 270
	-156 (-6 %)

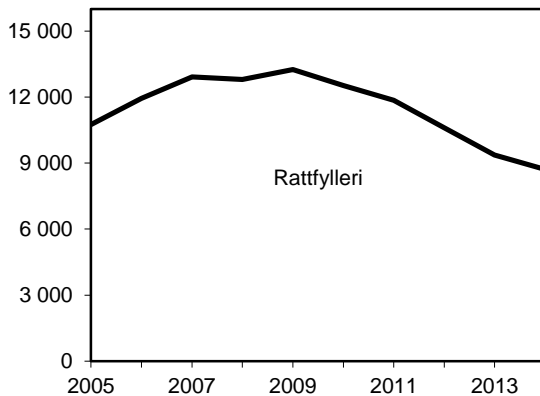
År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Skadegörelse	2 270
	-672 (-23 %)

Figur 15. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott 2005–2014.

Rattfylleri

År 2014 uppgick antalet lagföringsbeslut med *rattfylleri* eller *grovt rattfylleri* (exklusive *rattfylleri under påverkan av narkotika*) som huvudbrott till 8 710 beslut. Det är en minskning med 651 beslut, eller 7 procent jämfört med föregående år. Om man ser till hela den senaste tioårsperioden har antalet lagföringar minskat med 2 040 beslut, eller 19 procent jämfört med 2005. Antalet lagföringsbeslut gällande rattfylleri eller grovt rattfylleri följde en uppåtgående trend under åren 2005–2009. Sedan 2009 har dock antalet lagföringsbeslut gällande rattfylleri minskat fem år i följd. Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut rörande trafikbrott, till exempel rattfylleri, återspeglar till stor del polisens insatser på trafikområdet.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Rattfylleri	8 710
	-651 (-7 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Rattfylleri	8 710
	-2 040 (-19 %)

Figur 16. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri (inkl. grovt rattfylleri) som huvudbrott 2005–2014.

Narkotikabrott

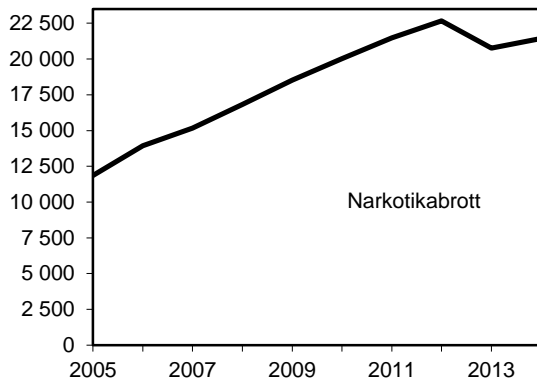
År 2014 fattades 21 400 lagföringsbeslut för *brott mot narkotikastrafflagen* som huvudbrott. Det är en ökning med 3 procent, eller 669 beslut jämfört med året innan.

Ökningen kan ses för olika allvarlighetsgrader, men framförallt är det lagföringsbeslut avseende ringa narkotikabrott som återigen ökar, efter den tillfälliga nedgången under 2013. När det gäller domar för ringa narkotikabrott är det bötespåföljderna, både i domslut och genom strafförelägganden, som har ökat mest. För narkotikabrott av normalgraden har i stället fängelsepåföljderna ökat mest (med 170 beslut, eller 21 procent) sedan 2013.

Antalet lagföringsbeslut avseende narkotikabrott (huvudbrott) har ökat för alla åldersgrupper över 20 år. I de yngsta åldersgrupperna, 15–20 år, minskade dock antalet lagföringsbeslut jämfört med 2013. Den totala minskningen i den yngsta åldersgruppen var 359 beslut, eller 6 procent. Alla typer av beslut har minskat i denna åldersgrupp, men åtalsunderlåtelseorna har minskat mest (179 beslut, eller 11 procent).

Jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut avseende narkotikabrott ökat med 81 procent, eller 9 570 beslut. Uppgången rör framförallt ringa narkotikabrott, som har ökat med 103 procent, eller 9 360 beslut den senaste tioårsperioden.

Narkotikabrott är ett typiskt så kallat spaningsbrott, och utvecklingen av antalet lagföringsbeslut kan för denna brottstyp till stor del förklaras av förändringar i framförallt polisens resurser och prioriteringar.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Narkotikabrott	21 400
	+669 (+3 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Narkotikabrott	21 400
	+9 570 (+81 %)

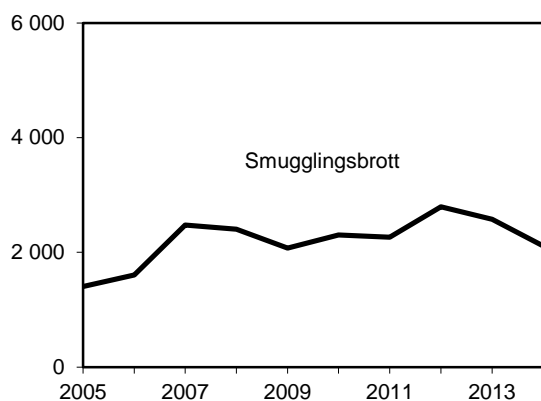
Figur 17. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2005–2014.

Smugglingsbrott

Under 2014 fattades 2 120 lagföringsbeslut för *brott mot lagen om straff för smuggling*, vilket är en minskning med 465 beslut, eller 18 procent jämfört med föregående år. Sett i ett längre perspektiv har dock antalet lagföringsbeslut med smuggling som huvudbrott ökade med 712 beslut, eller 51 procent, mellan 2005 och 2014. Den kraftiga ökningen mellan 2006 och 2007 berodde framförallt på ett ökat antal lagföringar för *ringa smuggling* och *ringa narkotikasmuggling*. Ökningen mellan 2011 och 2012 berodde även den till stor del på ett ökat antal lagföringsbeslut om *ringa narkotikasmuggling*.

För ringa tull- och smugglingsbrott har tullverksåklagare möjlighet att utfärda ordningsböter- eller strafförelägganden. Praxis för hur dessa tillämpas har dock skiftat över tid. Eftersom ordningsbotsförelägganden⁷ redovisas separat och inte ingår i begreppet lagföringsbeslut, behöver dessa praxisförändringar beaktas vid tolkning av utvecklingen av lagföringsbesluten.

⁷ I de tabeller som redovisar ordningsbotsförelägganden ingår inte ordningsbot utfärdad av tullåklagare.

År 2014 och förändring jämfört med föregående år:

Smugglingsbrott	2 120
	-465 (-18 %)

År 2014 och förändring jämfört med år 2005:

Smugglingsbrott	2 120
	+712 (+51 %)

Figur 18. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott 2005–2014.

Lagförda brott

En person kan lagföras för flera brott i samma lagföringsbeslut. I flertalet tabeller i lagföringsstatistiken redovisas dock endast lagföringsbeslutets huvudbrott, det vill säga det brott som har den strängaste straffskalan. Sedan 2004 finns i statistiken även en redovisning av *samtliga brott* i besluten: statistiken över lagförda brott redovisar samtliga brott i lagföringsbesluten, oavsett om de utgör huvudbrott eller så kallade bibrott.

Eftersom brotten i lagföringsstatistiken har en annan avgränsning och detaljeringsgrad än redovisningen av brott i brottsstatistiken bör man tänka på att antalet lagförda brott inte kan ställas i direkt relation till antalet anmälda eller uppklarade/handlagda brott.⁸

År 2014 lagfördes 198 000 brott, vilket innebär att de cirka 110 000 lagföringsbesluten i snitt avsåg 1,8 brott. Antalet brott per lagföringsbeslut var därmed detsamma som 2013.

Det genomsnittliga antalet lagförda brott är generellt sett högre för domslut (2,2 brott) än för strafförelägganden och åklagarbeslut (1,3 respektive 1,4 brott). Det genomsnittliga antalet brott per lagföringsbeslut skiljer sig även något åt mellan lagföringar som rör män (1,8 brott per lagföringsbeslut) respektive kvinnor (1,6 brott per lagföringsbeslut), liksom mellan lagföringar som rör ungdomar i åldern 15–20 år (1,6 brott per lagföringsbeslut) respektive personer i åldern 21 år och äldre (1,8 brott per lagföringsbeslut). Denna struktur har sett likadan ut under de senaste åren.

Av de 132 000 brott som lagfördes i domstol 2014 hade 86 procent begåtts under samma år som domslutet (53 300 domslut) eller året innan (60 600 domslut). Hur snabbt en person kan lagföras beror på flera faktorer och varierar mellan olika brottstyper. Stor betydelse kan tillskrivas brottsutredningens komplexitet och omfattning, som i sin tur beror på brottets karaktär. Andelen lagförda brott som begåtts samma år som

⁸ Se vidare under rubriken *Inledning*.

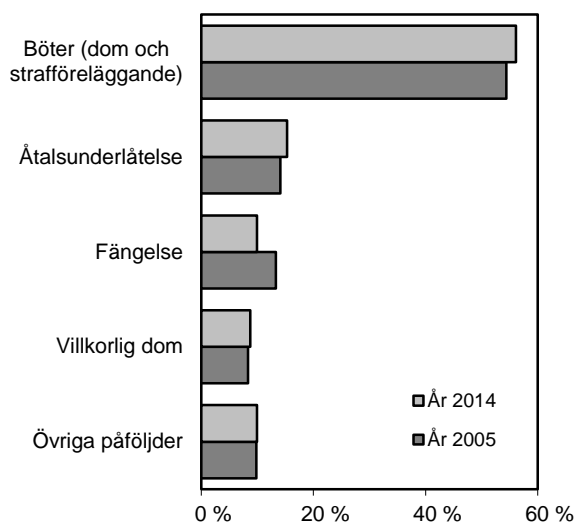
lagföringsbeslutet, eller året före, (det vill säga 2013–2014), var jämförelsevis hög för olika typer av trafikbrott, som till exempel trafikbrottslagen (93 %) framförallt grovt rattfylleri (96 %) och trafikförordningen (92 %) samt vid tillgreppsbrott (93 %) och brott mot liv och hälsa (87 %) framförallt mord och dråp (99 %) och grov misshandel (94 %). Till de brott där en mycket liten andel hade lagförts redan samma år brottet begicks, eller året efter, hör sådana brott som ofta kräver omfattande brottsutredningar, såsom brott mot borgenärer enligt 11 kap. BrB (4 %) och brott enligt skattebrottslagen (3 %).

Brottsstrukturen för samtliga lagförda brott ser något annorlunda ut än den för huvudbrotten i lagföringarna. Det beror på att lindrigare brott och brott av seriebrottskaraktär tenderar att bli underrepresenterade i redovisningen av huvudbrotten. Till exempel redovisas enbart 14 procent av alla brott gällande *utnyttjande av barn för sexuell posering*, 15 procent av alla brott gällande *rattfylleri under påverkan av narkotika* och 23 procent av brotten mot *lagen om kontaktförbud* som huvudbrott. Även de beräkningsprinciper som tillämpas har viss betydelse för underrepresentationen. Skillnader mellan brottsstrukturen för samtliga brott (huvud- och bibrott) och för enbart huvudbrott är dock relativt små. Brott som får större andel i redovisningen över samtliga lagförda brott, jämfört med huvudbrottsredovisningen, är till exempel *ringa narkotikabrott* (4 procentenheter), medan bland annat brott mot *trafikförordningen* i stället får en lägre andel (3 procentenheter) jämfört med huvudbrottsredovisningen.

Påföljder

Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att studera strukturen, omfattningen och utvecklingen beträffande påföljder. Sett till den senaste tioårsperioden (2005–2014) har det skett två tydliga förändringar i påföljdsstrukturen. Dels har det skett en omfördelning av olika typer av bötespåföljder, där bland annat böter som dömts ut i domstol har ökat med 6 procentenheter, vid en jämförelse av samtliga påföljder under de senaste tio åren, dels har domslut med påföljden fängelse minskat med 3 procentenheter. I övrigt är förändringarna små i påföljdsstrukturen.

Förändringen i påföljdsstrukturen har gjort att fördelningen mellan böter utdömda i domstol och böter utfärdade av åklagare, såsom strafföreläggande, har förändrats. År 2014 var det nästan lika vanligt att böter dömdes ut i domstol som att de gavs i form av strafförelägganden (47 respektive 53 %). Tio år tidigare, 2005, var det betydligt vanligare att böter gavs i form av ett strafföreläggande i stället för i ett domslut. Böter i domslut utgjorde då bara 37 procent av alla bötespåföljder.

Figur 19. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudpåföljd 2005 (totalt 115 000 beslut) och 2014 (totalt 110 000 beslut).

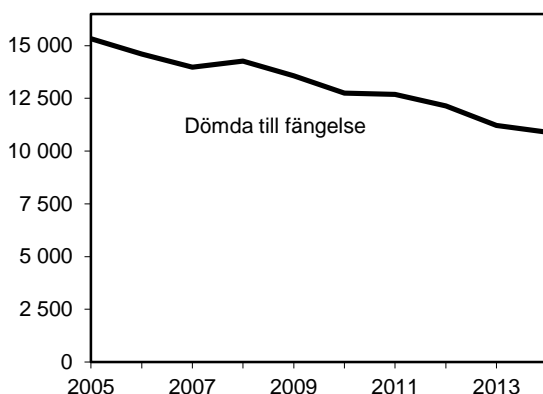
Böter som erhålls genom domslut eller genom godkänt strafföreläggande (se nedan), är sammantaget den vanligaste påföljden bland samtliga lagföringsbeslut, och utgör totalt över hälften (56 %) av det totala antalet lagföringar 2014. Andelen bötespåföljder för kvinnor respektive män är ungefär densamma, 59 procent av påföljderna mot kvinnor och 56 procent av påföljderna mot män består av böter genom antingen strafföreläggande eller dom. Böter (strafföreläggande eller dom) är den vanligaste påföljden i alla åldersgrupper över 17 år, och står för 54–73 procent av alla påföljder, beroende på åldersgrupp. Endast för den yngsta åldersgruppen, 15–17-åringar, är siffran lägre; där står bötespåföljderna för 33 procent av alla lagföringsbeslut.

Böter (strafföreläggande eller dom) är en vanlig huvudpåföljd vid lagföringar som rör trafikbrott samt ringa narkotikabrott och snatteri. I 40 procent av alla böteslagföringar (strafföreläggande eller dom) handlar det om brott mot trafikbrottslagen eller trafikförordningen, i 22 procent av fallen gäller lagföringen ringa narkotikabrott och i 13 procent gäller den snatteri.

Påföljder i domslut

Fängelse

År 2014 utgjorde *fängelse* huvudpåföljd i 10 900 domslut. Det är en minskning med 318 domslut, eller 3 procent jämfört med 2013. Sedan 2005 har antalet fängelsedomar i tingsrätt uppvisat en sjunkande trend. Antalet utdömda fängelsepåföljder ligger nu på sin lägsta nivå under hela mätperioden 1975–2014. Det är därmed det andra året i följd antalet fängelsedomar är lägre än under mitten av 1970-talet.

Figur 20. Antal domslut om påföljd fängelse 2005–2014.

De vanligaste brotten där fängelse utdöms är brott mot trafikbrottslagen (26 %), framförallt grovt rattfylleri, tillgreppsbrott (23 %), framförallt stöld samt brott mot liv och hälsa (12 %), framförallt misshandel. För dessa brottskategorier är strukturen relativt oförändrad över tid. För de lagföringsbeslut som avsåg grovt rattfylleri blev påföljden fängelse i 49 procent av besluten. Motsvarande siffra för lagföringsbeslut gällande stöld (inklusive grov stöld) var fängelse i 24 procent av besluten och för misshandel (inklusive grov och synnerligen grov misshandel) i 19 procent av fallen.

Rättspsykiatrisk vård

Rättspsykiatrisk vård var huvudpåföljd i 261 domslut 2014. I förhållande till 2013 är det en minskning med 23 domslut, eller 8 procent. I en majoritet av dessa domar (177 domslut, eller 68 %) avsågs rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprövning. Jämfört med 2005 har det skett en minskning av antalet lagföringsbeslut avseende rättspsykiatrisk vård med 42 beslut, eller 14 procent. Antalet domslut med huvudpåföljden rättspsykiatrisk vård har varierat relativt kraftigt under den senaste tioårsperioden. Det låga antalet domslut leder till att små förändringar kan ge stora procentuella variationer mellan åren.

Skyddstillsyn

Antalet domslut med huvudpåföljden *skyddstillsyn* uppgick 2014 till 6 030 beslut, vilket är en minskning med 386 domslut, eller 6 procent jämfört med 2013. För 1 160 domslut, eller 19 procent, av samtliga domar med samhällstjänst som huvudpåföljd dömdes till skyddstillsyn förenat med samhällstjänst. I 757 domslut, eller 13 procent utdömdes påföljden i kombination med föreskrift om kontraktsvård, och i 170 domslut eller, 3 procent dömdes till skyddstillsyn förenat med fängelse.

Under tioårsperioden 2005–2014 har antalet domslut gällande skyddstillsyn minskat med 196 beslut, eller 3 procent. Under början av tioårsperioden var trenden uppåtgående, men efter 2009 har antalet lagföringsbeslut gällande strafförelägganden minskat för varje år. Både antalet domar gällande skyddstillsyn med föreskrift om kontraktsvård och skyddstillsyn i kombination med fängelse har minskat med 357 respektive 41 domslut (32 respektive 19 %) sedan 2005. Däremot har en ökning av domar rörande skyddstillsyn med samhällstjänst skett under tioårsperioden, från 1 000 till 1 160 domslut, vilket motsvarar en ökning med 16 procent.

Villkorlig dom

Antalet domar med huvudpåföljden *villkorlig dom* uppgick 2014 till 9 630 domslut, vilket är en minskning med 882 domslut, eller 8 procent, jämfört med året innan. Sedan

2005 har antalet minskat med 14 domslut, vilket motsvarar en minskning på mindre än 0,5 procent. Antalet domslut gällande villkorlig dom i kombination med samhällstjänst uppgick i sin tur till 3 860 under 2014, vilket motsvarade 40 procent av samtliga domslut med villkorlig dom som huvudpåföljd det året. Antalet villkorliga domar med samhällstjänst minskade jämfört med året innan med 404 beslut, eller 9 procent.

Böter

År 2014 fattades 29 200 domslut med huvudpåföljd *böter*. Jämfört med 2013 är det en minskning med 1 920 domslut, eller 6 procent. Under tioårsperioden 2005–2014 har dock antalet domslut med huvudpåföljden böter ökat med 5 920 domslut, eller 25 procent. Trenden var uppåtgående under perioden fram till 2010, därefter har trenden vänt och antalet bötesdomar har sjunkit under de senaste åren. Den inledande uppgången har dock inneburit att andelen bötesdomar ökat från 20 till 27 procent av samtliga lagföringsbeslut under den senaste tioårsperioden. Böter förekommer framförallt när det gäller olika former av trafikbrott samt vid ringa narkotikabrott och snatteri.

Ungdomspåföljder

Sluten ungdomsvård utgör sedan 1999 ett alternativ till fängelse för ungdomar. År 2014 utgjorde sluten ungdomsvård huvudpåföljd i 51 domslut rörande ungdomar i åldern 15–20 år. Det kan jämföras med 2013, då tingsrätterna dömde till sluten ungdomsvård i endast 42 fall. Jämfört med 2005 har det skett en minskning med 79 beslut, eller 61 procent. I genomsnitt dömdes ungdomar till sluten ungdomsvård i tio månader, vilket är en ökning jämfört med föregående år. I 39 procent av fallen avsåg domsluten olika former av tillgreppsbrott (framförallt rån), 25 procent rörde brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB) (såsom mord och grov misshandel) och 22 procent avsåg någon form av sexualbrott (6 kap. BrB). Det låga antalet domslut leder till att små förändringar kan ge stora procentuella variationer mellan åren.

År 2014 var antalet domslut med *ungdomsvård* eller *ungdomstjänst* som huvudpåföljd 1 470 respektive 1 400. Antalet domslut rörande ungdomsvård ökade något med 63 domslut, eller 4 procent jämfört med året innan. Antalet domslut rörande ungdomstjänst som huvudpåföljd minskade i stället med 92 domslut, eller 6 procent mellan 2013 och 2014.

Lagföringar genom åklagarbeslut

År 2014 meddelade åklagarna 16 800 *åtalsunderlåtelse*, vilket är en minskning med 808 beslut, eller 5 procent jämfört med 2013. Sett till hela tioårsperioden 2005–2014 har antalet meddelade åtalsunderlåtelse ökat med 538 beslut, vilket motsvarar en ökning med 3 procent.

Åtalsunderlåtelse är den vanligaste påföljden i åldersgruppen 15–17-åringar. Denna lagföringstyp stod för 36 procent av alla lagföringsbeslut riktade mot 15–17-åringarna under 2014. Vanligast i denna åldersgrupp är åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17§, lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). År 2014 meddelades 2 870 sådana åtalsunderlåtelse mot personer i åldersgruppen 15–17 år, vilket är en minskning med 345 beslut, eller 11 procent jämfört med 2013. I de övriga åldersgrupperna över 17 år stod åtalsunderlåtelse för mellan 7 och 16 procent av alla lagföringsbeslut. Den vanligaste typen (73 % av samtliga åtalsunderlåtelse) är åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § 1 st. 3 p. rättegångsbalken (RB), som innebär att den misstänkte även har begått andra brott och att det utöver påföljden för dessa brott inte krävs ytterligare påföljd för det aktuella brottet.

Antalet utfärdade och godkända *strafförelägganden* uppgick 2014 till 32 500 beslut, en minskning med 2 190 beslut, eller 6 procent jämfört med föregående år. År 2014 godkändes 2 420 strafförelägganden med huvudpåföljden villkorlig dom, vilket motsvarar 7 procent av samtliga godkända strafförelägganden. Jämfört med 2005 har antalet strafförelägganden minskat med 7 010 beslut, eller 18 procent. Under åren 2005–2009 ökade antalet strafförelägganden, för att 2009 uppgå till 43 000 beslut. Därefter har strafföreläggandena minskat för varje år fram till 2014 års nivå. År 2005 omfattade strafförelägganden 34 procent av samtliga lagföringsbeslut, för att sedan sjunka till dagens 30 procent.

Fängelsetidens längd

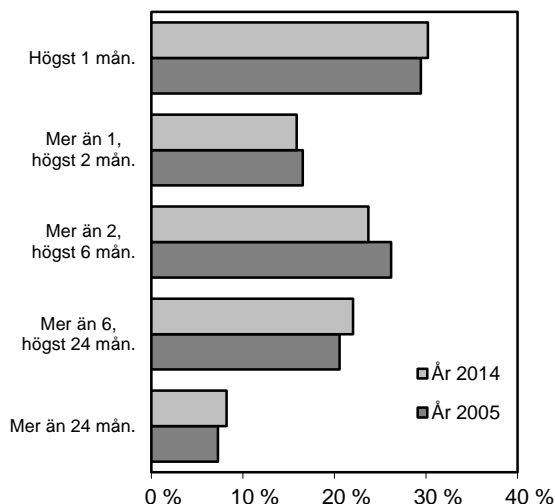
Bland samtliga domslut under 2014 med påföljden fängelse⁹ dömdes i 70 procent av fallen till en kortare fängelsepåföljd på *högst 6 månader*. I nära hälften av fängelsedomarna, 46 procent, dömdes till en påföljd på *högst 2 månader* och i 24 procent till en påföljd på *över 2 till högst 6 månader*. I drygt en femtedel av domsluten, eller 22 procent, utdömdes fängelsepåföljd på *över 6 månader till högst 2 år* och i 8 procent av fallen till fängelsepåföljd på *mer än 2 år*.

Jämfört med 2013 har det totala antalet fängelsedomar minskat med 295 beslut, eller 3 procent. Antalet fängelsedomar minskade för alla kortare påföljdsintervall upp till och med 6 månader. Den antalsmässigt största minskningen skedde i tidsintervallet *högst 1 månad*, som minskade med 221 beslut, eller 6 procent jämfört med året innan. Den största ökningen skedde i tidsintervallet *mer än 24 månader*, som ökade med 68 fängelsedomar, eller 8 procent jämfört med 2013.

Totalt sett har *antalet* fängelsedomar minskat med 4 490 beslut, eller 29 procent sedan 2005. Minskningarna har skett i samtliga tidsintervall. Den antalsmässiga och procentuella minskningen har varit störst för fängelsepåföljder i intervallen *mer än 2 till högst 6 månader*, som har sjunkit med 1 450 beslut, eller 36 procent mellan 2005 och 2014.

Jämfört med 2005 har *andelen* kortare fängelsepåföljder på *mer än 2 till högst 6 månader* minskat med drygt 2 procentenheter. Samtidigt har andelen fängelsepåföljder på *mer än 6 månader till högst 2 år* ökat med drygt 1 procentenhet. I övrigt är andelsförändringarna små under tioårsperioden.

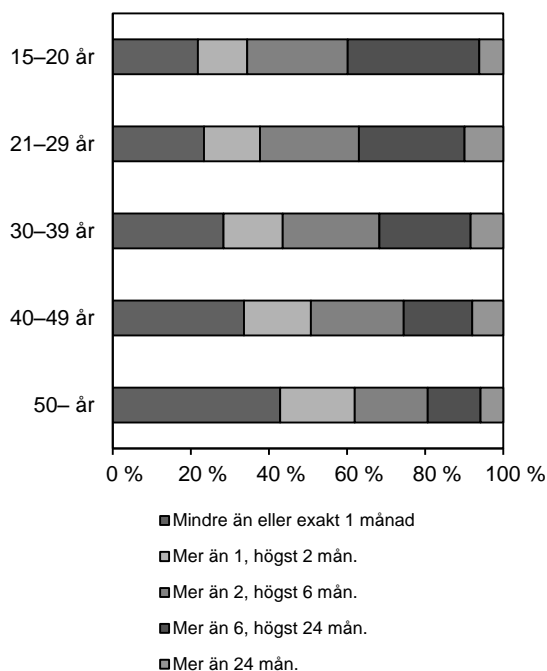
⁹ Inkluderat skyddstillsyn med fängelse samt förordnande enligt 34 kap. 1 § 1 p. BrB, avseende fängelse.

Figur 21. Andel (procent) domslut om fängelse efter fängelsetidens längd 2005 (totalt 15 600 domar) och 2014 (totalt 11 100 domar).

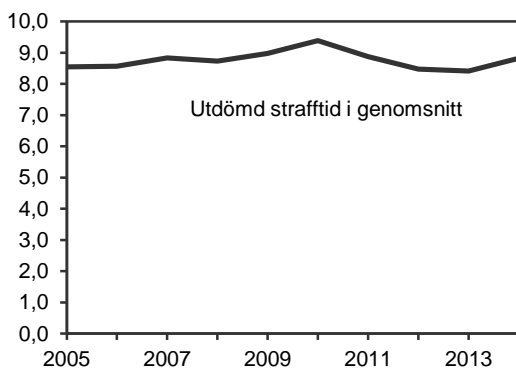
Fördelningen av de utdömda strafftiderna vid fängelsepåföljd skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Generellt gäller att längre strafftider är vanligare bland de yngre åldersgrupperna och kortare strafftider vanligare bland de äldre åldersgrupperna. Bland de yngre fängelsedomda (15–20 respektive 21–29 år) är det vanligast med strafftider på mer än 6 månader till högst 24 månader; dessa utgjorde 34 respektive 27 procent av samtliga fängelsedomar i respektive åldersgrupp 2014. Det kan jämföras med motsvarande andelar i åldersgrupperna 40–49 år och 50 år och äldre, som var 17 respektive 14 procent. Bland de allra äldsta är det i stället vanligare med kortare strafftider på högst en månad. Dessa påföljder stod för 43 procent av samtliga utdömda fängelsedomar i åldersgruppen 50 år och äldre. Motsvarande andel bland 15–20-åringar var 22 procent. Fängelsepåföljder på mer än 24 månader förekommer i ungefär samma utsträckning i samtliga åldersgrupper.

När det gäller unga lagöverträdare ska domstolarna i så stor utsträckning som möjligt undvika fängelsepåföljd samt där det är möjligt döma till alternativa påföljder. För ungdomar finns också särskilda påföljder, exempelvis slutna ungdomsvård. Detta förklarar varför strafftiden relativt sett är hög för de förhållandevis få unga lagöverträdare som ändå döms till fängelse.

Figur 22. Procentuell fördelning av fängselängd i förhållande till ålder.

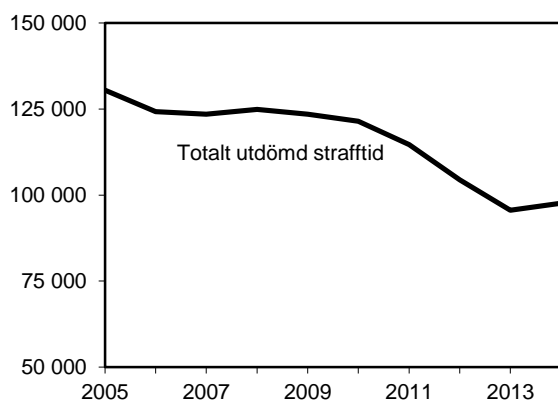
Den genomsnittliga strafftiden har ökat från 8,4 månader 2013, (cirka 8 månader och 13 dagar) till 8,8 månader 2014, (cirka 8 månader och 25 dagar). Den genomsnittliga strafftiden påverkas av de påföljdstider som döms ut. Fler längre, och färre kortare påföljder ger en högre genomsnittstid.

Figur 23. Genomsnittligt utdömd fängselstid i månader (exklusive livstidsdömda) 2005-2014.

Total utdömd strafftid

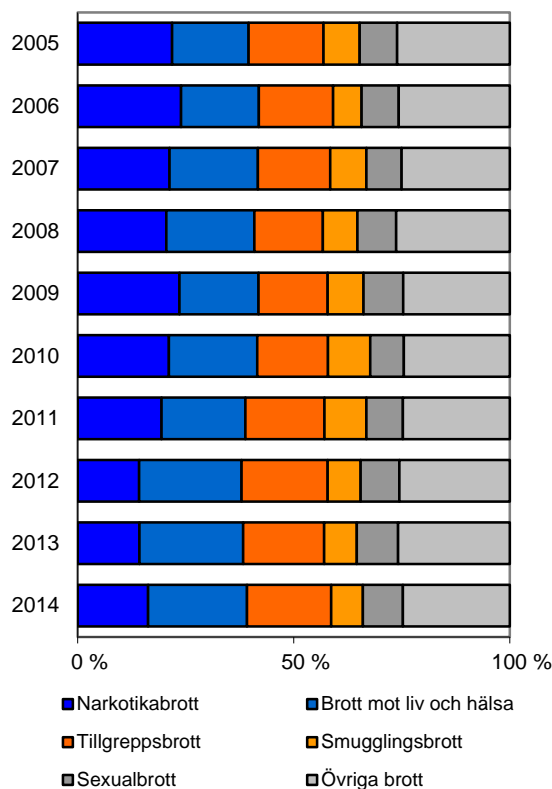
Den totala utdömda strafftiden eller *straffmassan*, det vill säga det totala antalet utdömda fängelsemånader under ett år, har ökat med 1 990 månader, från 95 600 månader 2013 till 97 600 månader 2014. Sedan 2005 har dock trenden varit nedåtgående, med den kraftigaste minskningen från 2010 fram till 2013.

Figur 24. Den totala utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda) 2005–2014.

Sett till huvudbrotten är straffmassan störst för brottskategorierna *brott mot liv och hälsa* (23 %), framförallt misshandel, och *tillgreppsbrott* (20 %) som olika former av stöld och rån. Även *narkotikabrott* (16 %), i synnerhet grovt narkotikabrott, *sexualbrott* (9 %), främst olika former av våldtäkt samt *smugglingsbrott* (7 %), framförallt narkotikasmuggling, står för höga andelar av den totala straffmassan. Under 2014 utgjorde narkotikabrotten¹⁰ 16 procent av den totala straffmassan. År 2005 utgjorde straffmassan avseende narkotikabrott dock hela 22 procent av den totala straffmassan. När det gäller *brott mot liv och hälsa*, och *tillgreppsbrott* har andelen i stället ökat sedan 2005. År 2005 utgjorde straffmassan för *brott mot liv och hälsa* 18 procent av den totala straffmassan, för att tio år senare vara uppe i 23 procent. För *tillgreppsbrott* var motsvarande siffror 17 procent 2005 till 20 procent 2014. *Sexualbrott* och *smugglingsbrott* ligger kvar på samma nivå av den totala straffmassan som tio år tidigare.

¹⁰ Brotts mot narkotikastrafflagen 1998:64.

Figur 25. Den totala utdömda straffmassan fördelat på de andelsmässigt vanligaste brottskategorierna (exklusive livstidsdömda) 2005–2014.

Ålder och kön

Lagföringsstatistiken ger en bild av hur brottsligheten fördelar sig avseende de lagförda personernas ålder och kön samt tidigare belastning. I statistiken redovisas dock antalet lagföringsbeslut och inte antalet individer. En person som lagförs flera gånger under ett år kommer därför att redovisas flera gånger i statistiken under den köns- eller åldersgrupp som han eller hon tillhör.

Vid tolkning av utvecklingen bör man tänka på att brottsstrukturen skiljer sig åt för olika åldersgrupper, och att upptäcktsrisk och andra faktorer som kan ha betydelse för lagföringen varierar för olika typer av brott. Sammantaget innebär det att utvecklingen i statistiken påverkas av att upptäcktsrisken dels ser olika ut för olika åldersgrupper, dels kan ha förändrats över tid i de olika åldersgrupperna.

Ålder

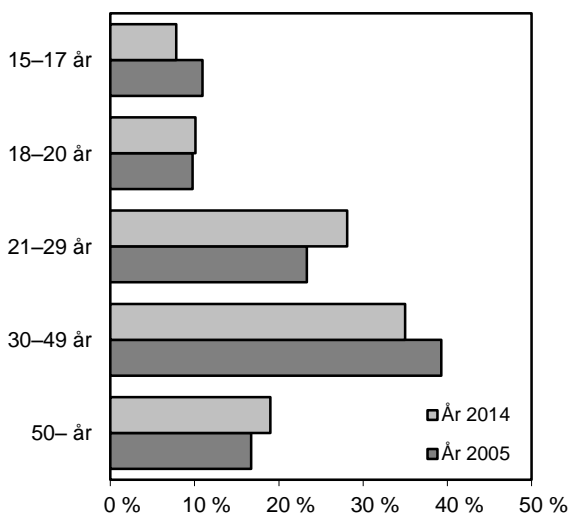
Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att påföljd inte får dömas ut för brott om gärningspersonen var under 15 år när brottet begicks.

Antalet lagföringsbeslut har minskat i samtliga åldersgrupper sedan 2013. Den antalsmässigt största minskningen har skett i åldersgruppen 30–49 år, där antalet lagföringsbeslut sjönk från 41 200 beslut till 38 500 beslut mellan 2013 och 2014. Det motsvarar en minskning med 2 700 beslut, eller 7 procent.

Även jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut minskat mest i åldersgruppen 30–49 år. Där minskade antalet lagföringsbeslut med 6 870 beslut, eller 15 procent. Jämfört med tio år tidigare har antalet lagföringsbeslut även minskat för åldersgruppen 15–17 år, med 4 020 beslut, eller 32 procent och i åldersgruppen 18–20 år med 163 beslut, eller

1 procent. För åldersgrupperna 21–29 år respektive 50– år ökade i stället antalet lagföringsbeslut 2014 jämfört med 2005 med 3 990 respektive 1 590 beslut, eller 15 respektive 8 procent.

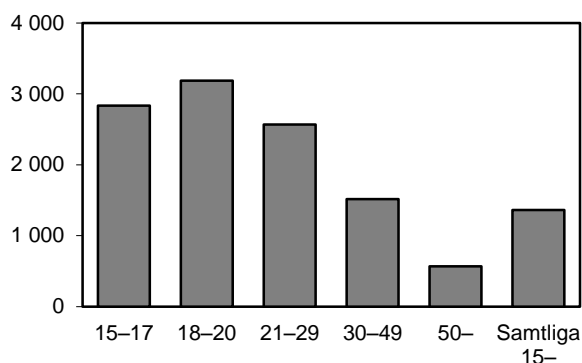
Utvecklingen de senaste tio åren har inneburit vissa förändringar i åldersstrukturen vad gäller lagföringsbesluten. Lagföringsbeslut mot personer i åldern 21–29 respektive 30–49 år står för den stora andelen av besluten, sammanlagt 63 procent, både 2005 och 2014. En förskjutning har dock skett mellan de två åldersgrupperna, så att 21–29-åringarna i dag står för en större andel av lagföringsbesluten och 30–49-åringarna för en mindre andel än tio år tidigare. En annan tydlig förändring är att andelen 15–17-åringar har blivit lägre 2014 än andelen 18–20-åringar, jämfört med tio år tidigare.

Figur 26. Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder 2005 (totalt 115 000 lagföringsbeslut) och 2014 (totalt 110 000 lagföringsbeslut).

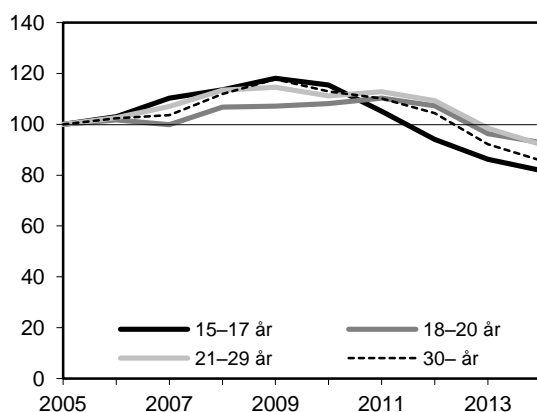
Lagföringsbeslut mot ungdomar (15–20 år) utgör 18 procent av samtliga lagföringsbeslut, medan ungdomar i åldern 15–20 år endast utgör 8 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–17 år och 18–20 år) än i de äldre åldersgrupperna. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 personer tenderar också att minska med ökad ålder. Minst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden uppvisar personer i åldern 50 år och äldre.

Jämfört med 2005 har antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare för hela den straffmyndiga befolkningen (samtliga personer 15 år och äldre) minskat med 12 procent, från 1 540 till 1 360 beslut per 100 000. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden har framförallt minskat i den yngsta åldersgruppen 15–17 år, där lagföringsbesluten per 100 000 minskade med 16 procent till 2 830. Denna minskning beror till stor del på att åldersgruppen 15–17 år i dag är betydligt mindre än tio år tidigare. Antalet 15–17-åringar i befolkningen har minskat med 19 procent sedan 2005. I åldersgruppen 30–49 år har antalet lagföringsbeslut per 100 000 minskat från 1 840 till 1 520, vilket är en minskning med 17 procent sedan 2005. Även i de övriga åldersgrupperna har antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare minskat jämfört med tio år tidigare. För åldersgruppen 21–29 år och den äldsta åldersgruppen, 50 år och äldre, skedde en minskning av antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare, samtidigt som det skedde en ökning av det totala antalet lagföringsbeslut i åldersgruppen. Detta är en konsekvens av att dessa åldersgrupper har blivit större än för tio år sedan, samtidigt som det faktiska antalet lagföringar i gruppen inte har ökat i motsvarande takt.

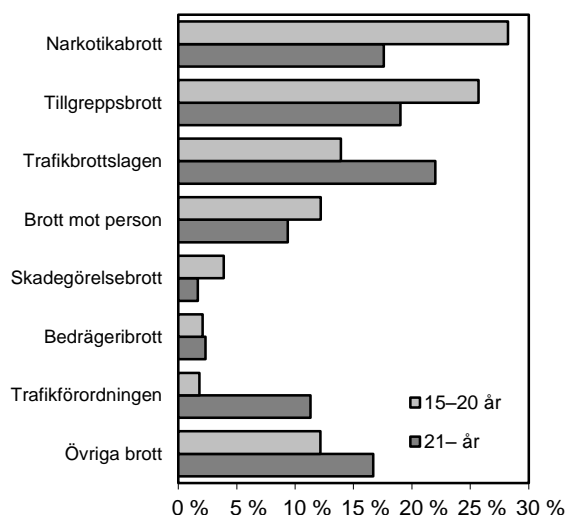
Figur 27. Antal lagföringsbeslut per 100 000 av medelbefolkningen i respektive åldersgrupp 2014.

I figur 28 visas hur lagföringsbesluten (per 100 000 personer i medelbefolkningen) har utvecklats under perioden 2005–2014 för de olika åldersgrupperna. Figuren redovisar inte antalet beslut, utan ett index med värdet 100 för samtliga åldersgrupper vid startåret 2005. Index illustrerar den procentuella förändringen jämfört med basåret (2005) under de följande åren. Av index framgår då till exempel att antalet lagföringsbeslut mot personer i åldersgruppen 15–17 år har minskat sedan 2009. För denna åldersgrupp var indexvärdet 82 under 2014, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut, per 100 000 av medelfolkmängden, för åldersgruppen 15–17 år har minskat med 18 procent jämfört med 2005. För åldersgruppen 30– år var indexvärdet 86 för 2014, vilket innebär en minskning med 14 procent. För de resterande två åldersgrupperna ligger indexvärdet för 2014 på 92–93, vilket i sin tur betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden även i dessa åldersgrupper har minskat (7–8 %) jämfört med 2005.

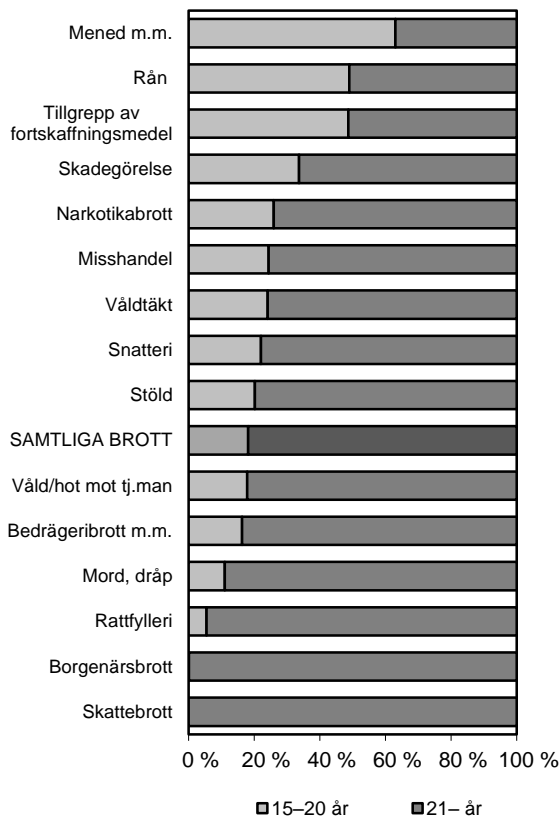
Figur 28. Index över antalet lagföringar för brott, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen 2005–2014 (2005=100).

Brottsstrukturen (sett till huvudbrottet) skiljer sig något åt mellan olika åldersgrupper. Om man jämför brottsstrukturen för ungdomar (15–20 år) med den för vuxna (21 år och äldre) framgår att mer än vart fjärde (28 %) av ungdomarnas lagföringsbeslut under 2014 avsåg någon form av narkotikabrott, framförallt ringa narkotikabrott. Andra vanliga huvudbrott i lagföringsbeslut mot ungdomar var tillgreppsbrott (26 %). För åldersgruppen 21 år och äldre var i stället brott mot trafikbrottslagen den vanligaste brottskategorin (22 %) följt av tillgreppsbrott (19 %) och narkotikabrott (18 %).

Figur 29. Andel (procent) lagföringar för personer 15–20 år (totalt 19 700 beslut) respektive 21 år och äldre (totalt 90 200 beslut), efter brott, år 2014.

Ser man i stället till hur huvudbrotten i lagföringsbesluten fördelar sig över samtliga åldersgrupper av lagöverträdare framgår att ungdomar stod för en större andel av lagföringsbesluten som innehöll olika typer av brott mot brottsbalkens kapitel 15 (till exempel missbruk av urkund). År 2014 stod de lagförda 15–20-åringarna för 63 procent av samtliga lagföringsbeslut avseende dessa huvudbrott. Men även lagföringsbeslut avseende rån och tillgrepp av fortskaffningsmedel avsåg en förhållandevis hög andel ungdomar; för båda dessa brottstyper hade 15–20-åringar lagförts i 49 procent av samtliga beslut. De vuxna lagförda personerna (21 år och äldre) stod för en större andel av de lagföringar där huvudbrottet var till exempel skatte- och borgenärsbrott eller rattfylleri. I mellan 100 och 95 procent av lagföringsbesluten för dessa huvudbrott var den lagförde 21 år eller äldre.

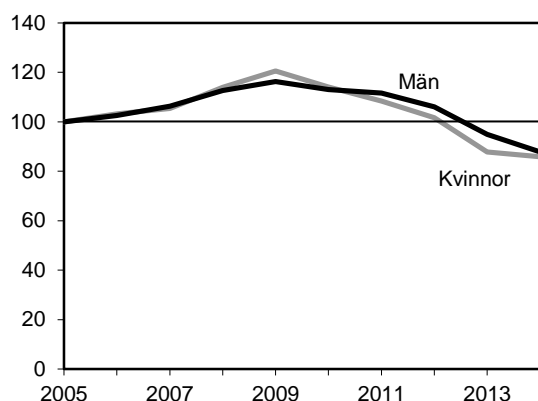

Figur 30. Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder och brott för ett urval brottstyper 2014.

Kön

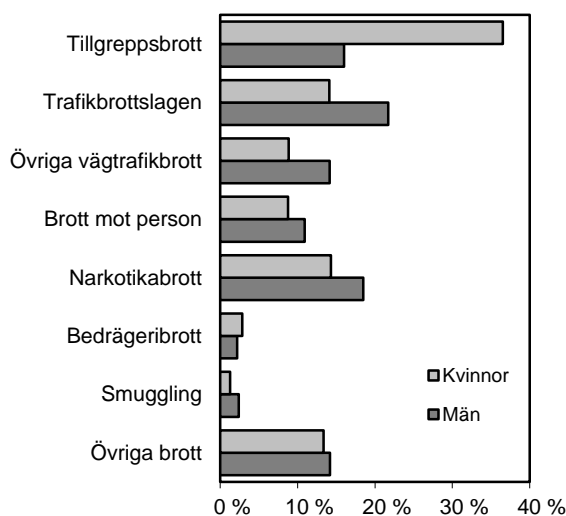
Majoriteten av samtliga lagföringsbeslut avser män. År 2014 uppgick antalet lagföringsbeslut gällande män till 91 400 beslut, vilket är 83 procent av samtliga lagföringsbeslut. Lagföringsbeslut gällande kvinnor uppgick till 18 600 beslut, eller 17 procent, under året. Under den senaste tioårsperioden har andelen lagföringsbeslut gällande kvinnor ökat gradvis fram till 2009, då andelen lagförda kvinnor uppgick till 18 procent. Andelen lagförda kvinnor har sedan 2009 minskat med en procentenhet.

I förhållande till medelfolkmängden har antalet lagföringsbeslut sjunkit för både män och kvinnor under perioden 2005–2014. Indexvärdet 2014 var för kvinnor 86 och för män 88. Antalet lagföringsbeslut, räknat på beslut per 100 000 personer i den straffmyndiga befolkningen, var därmed lägre under 2014 än 2005 för både män och kvinnor.

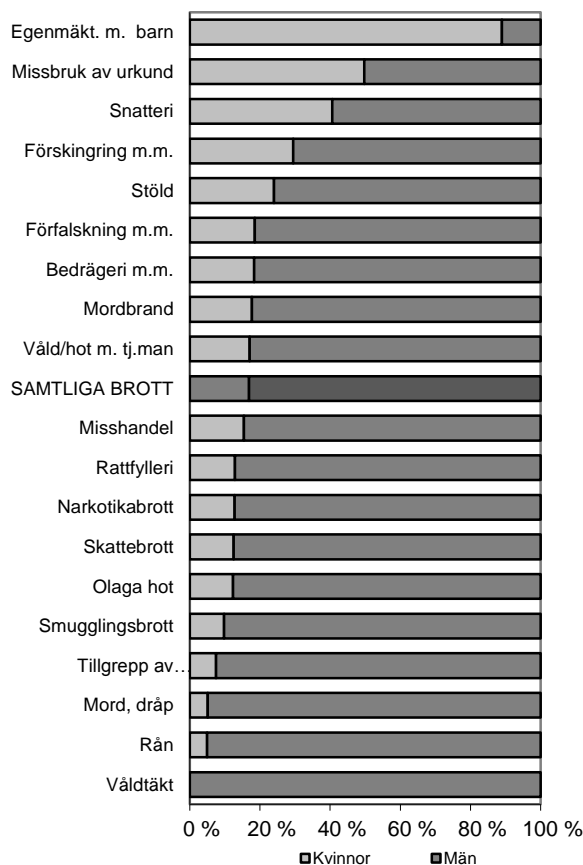
Figur 31. Index över antalet lagföringsbeslut mot män respektive kvinnor per 100 000 i medelfolkmängden (straffmyndiga personer) 2005–2014 (2005=100).

De vanligaste huvudbrotten sett till *antalet* lagföringar bland kvinnor respektive män är tillgreppsbrott respektive brott mot trafikbrottslagen. Tillgreppsbrott står för 39 procent av alla lagföringsbeslut mot kvinnor, medan motsvarande andel för männen är 16 procent. Brott mot trafikbrottslagen är i stället betydligt vanligare som huvudbrott bland lagföringsbeslut som rör män (22 %) än kvinnor (14 %). Lagföringsbesluten som rör män är mer jämt spridda på flera olika brottstyper, medan kvinnors lagföringsbeslut är mer koncentrerade till färre brottstyper.

Figur 32 Andel (procent) lagföringar mot kvinnor (totalt 18 600 beslut) respektive mot män (totalt 91 400 beslut) för brott, efter huvudbrott, år 2014.

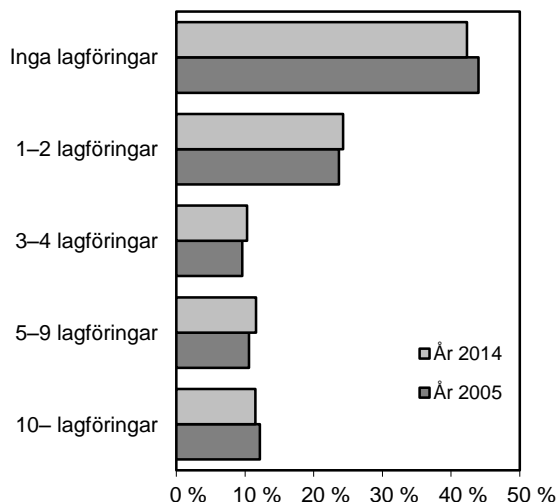
Om man i stället ser till de brottstyper där *andelen* lagföringsbeslut bland män respektive kvinnor av samtliga lagföringar är hög, framträder en något annorlunda bild. Kvinnornas andel av lagföringsbesluten är förhållandevis stor när huvudbrotten är till exempel missbruk av urkund och snatteri, 50 respektive 41 procent 2014. Männen däremot står för en större andel av lagföringsbesluten framförallt när huvudbrottet är sexualbrott (till exempel våldtäkt), rån (inklusive grovt rån), mord och dråp, tillgrepp av forskaffningsmedel och smugglingsbrott. Minst 90 procent av samtliga lagföringsbeslut för dessa brottstyper under 2014 gällde män.

Figur 33. Andel (procent) lagföringsbeslut efter kön och brott för ett urval brottstyper 2014.

Tidigare lagföringar

Av lagföringsbesluten 2014 avsåg 42 procent, eller 46 500 beslut, *personer utan tidigare belastning*. Med tidigare belastning avses här lagföringsbeslut (fällande domslut i tingsrätt, meddelade åtalsunderlåtelse eller godkända strafförelägganden) som fattats de närmaste tio åren före det aktuella lagföringsbeslutet. Omkring 24 procent (26 700 beslut) avsåg personer som tidigare hade lagförts *1–2 gånger*, medan 12 procent (12 600 beslut) avsåg personer som lagförts *10 eller fler gånger* under den närmast föregående tioårsperioden. Mellan 2005 och 2014 har det skett en minskning med 2 procentenheter av andelen lagföringsbeslut som rör personer *utan tidigare belastning*.

Figur 34. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter antal lagföringar de närmast föregående tio åren 2005 (totalt 115 000 lagföringsbeslut) och 2014 (totalt 110 000 lagföringsbeslut).

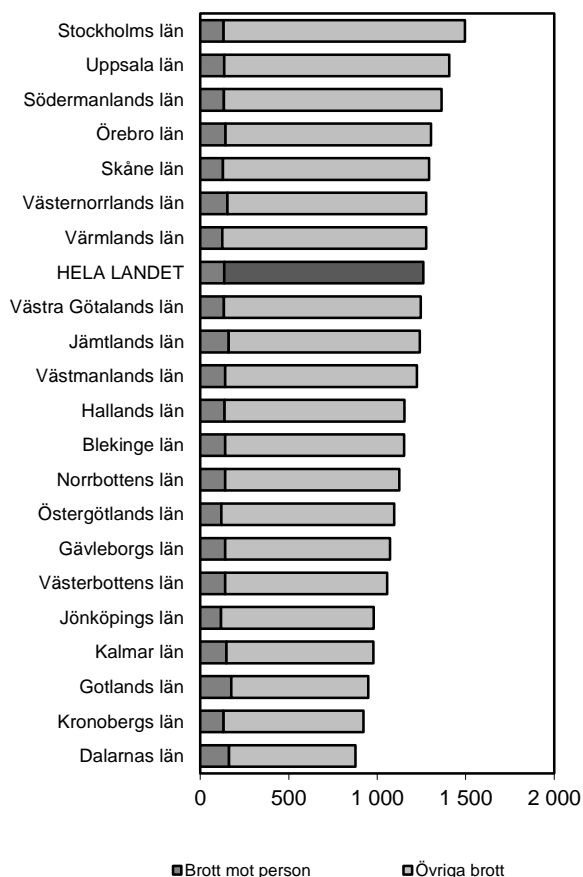
Mellan 2013 och 2014 minskade antalet lagföringsbeslut för majoriteten av alla belastningsgrupper. Enbart belastningsgruppen 5–9 lagföringsbeslut ökade svagt med 34 beslut (mindre än 0,5 %). Störst var minskningen i de minst belastade kategorierna utan tidigare belastning och 1–2 lagföringsbeslut, där var minskningen mellan 6 och 7 procent jämfört med 2013, vilket motsvarar en minskning med sammanlagt 5 530 beslut. För belastningsgrupperna mellan 3 och 4 respektive 10 eller fler lagföringsbeslut minskade antalet lagföringsbeslut med 614 respektive 621 beslut vilket för båda kategorierna motsvarade en minskning på 5 procent jämfört med 2013.

Regionala variationer

År 2014 fattades i genomsnitt 1 260 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. I förhållande till folkmängden hade *Stockholms län* det största antalet lagföringsbeslut, med 1 500 lagföringar per 100 000 invånare. Sedan följde *Uppsala* och *Södermanlands län*. I dessa två län fattades 1 410 respektive 1 360 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden under 2014. Lägst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden hade *Dalarnas*, *Kronobergs* och *Gotlands län*, med 878–949 lagföringsbeslut per 100 000 invånare under 2014.

Jämfört med 2013 minskade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i 17 av 21 län. Störst var minskningen i *Dalarnas* och *Jönköpings län*, som båda hade en minskning på 13 procent, vilket motsvarar en minskning med 137 respektive 143 beslut per 100 000 invånare, jämfört med föregående år. Den största ökningen av antalet lagföringsbeslut jämfört med 2013 skedde i *Västernorrlands län*, där ökningen var 12 procent.

Jämfört med 2005 ökade antalet lagföringsbeslut allra mest i *Jämtlands län*, med 525 beslut per 100 000 invånare, eller 73 procent jämfört med 2005. Andra län där antalet beslut också ökade var *Hallands* och *Västra Götalands län*, där ökningen var 157 respektive 94 beslut per 100 000 invånare, eller 16 respektive 8 procent, mellan åren 2005 och 2014. De största minskningarna jämfört med 2005 återfinns i *Gotlands*, *Norbottens* och *Östergötlands län*, som uppvisade minskningar på 237–480 beslut per 100 000 invånare.

Figur 35. Antal lagföringsbeslut för brott mot person och övriga brott, per 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden i länen 2014.

De regionala skillnaderna i antalet lagföringar varierar beroende på vilken lagförd brottslighet som avses. I lagföringar gällande *tillgreppsbrott* återfanns det största totala antalet i storstadslänen *Stockholms län* (6 440 lagföringsbeslut), *Västra Götalands län* (4 420 lagföringsbeslut) och *Skåne län* (3 220 lagföringsbeslut) under 2014. *Stockholms, Västra Götalands och Skåne län* hade även flest lagföringsbeslut för tillgreppsbrott när antalet beräknas per 100 000 invånare, (360, 327 respektive 303 lagföringsbeslut per 100 000 invånare).

När det gäller *brott mot person* hade samtliga tre storstadsregioner, *Stockholms, Västra Götalands och Skåne län*, det största antalet lagföringsbeslut, med 2 350, 1 810 respektive 1 360 beslut (motsvarande 128–134 lagföringsbeslut per 100 000 invånare). Resultaten ska tolkas mot bakgrund av att de tre storstadsregionerna tillsammans hade en straffmyndig befolkning på över 4 000 000 invånare under 2014. Ser man i stället till antalet lagföringsbeslut i förhållande till 100 000 straffmyndiga personer i länen, hamnar *Gotlands, Dalarnas och Jämtlands län* högst, med 175, 162 respektive 161 lagföringsbeslut per 100 000 invånare, för brott mot person. Nivån för *Dalarnas* och *Gotlands län* avseende brott mot person i förhållande till 100 000 av folkmängden var även 2013 bland de högsta. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare avseende brott mot person ökade i *Blekinge och Gotlands län* mellan 2013 och 2014. I samtliga övriga län minskade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare.

Det bör påpekas att en person oftast lagförs i den region där brottet har begåtts, men att personen kan vara bosatt i en annan del av landet. Orsaken till att *Gotlands län* har en så hög andel brott mot person i förhållande till medelfolkmängden kan antas bero på just

denna omständighet. Det kan därmed innebära att många av våldsbrotten i länet begås av personer som normalt är bosatta i andra delar av landet och endast vistas på Gotland under en del av året.

Statistikens innehåll

Lagförda personer

Med lagförda personer avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 440 och 450 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång oavsett hur många lagföringsbeslut denne erhållit under året.¹¹ Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I publikationer före år 2010 motsvaras detta av begreppet lagförda personer, nettoredovisat.

Lagföringsbeslut

I statistiken över lagförda personer redovisas de personer som av domstol eller åklagare bedömts vara skyldiga till brott. Statistiken omfattar beslut om fällande domar i tingsrätt och åklagarbeslut (utfärdade strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en typ av lagföring. Denna uppgift ingår dock inte i begreppen lagförda personer, lagföringsbeslut eller lagförda brott (se nedan).

När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En och samma person kan dock lagföras vid flera tillfällen under ett år, och räknas då flera gånger i statistiken över lagföringsbeslut. Statistiken redovisar därmed det totala antalet lagföringsbeslut som en enskild person erhållit under ett år. Begreppet lagföringsbeslut (lagföringar) benämns i publikationer före år 2010 som lagförda personer, bruttoredovisat.

Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. Ingen hänsyn tas i statistiken till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt.

Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagde ingår i redovisningen.

Ordningsbot är en typ av böter som utfärdas av polisen eller tullen. Förelägganden om ordningsbot rapporteras utan personuppgifter till Brå och redovisas därför separat i statistiken. Vidare omfattar statistiken enbart sådana ordningsbotsförelägganden från polisen som godkänts av den bötfällda personen.

Statistiken ger en allmän beskrivning av lagföringarnas fördelning efter huvudbrott, huvudpåföljd, fängelse tidens längd och den regionala fördelningen av lagföringarna. De lagförda personerna redovisas efter antal tidigare lagföringar, ålder och kön samt huvudbrott och huvudpåföljd i lagföringen.

Lagförda brott

I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga lagförda brott redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagförings-

¹¹ Tabellerna finns för nedladdning på www.bra.se.

beslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över brottsdeltaganden i brottsstatistiken.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samtliga rikstäckande författningar, såväl balkbrott (brottsbalken, miljöbalken m.m.) som brott mot specialstraffrättsliga författningar. I lagföringsstatistiken ingår därmed även brott som inte redovisas i statistiken över anmälda brott. Det är i huvudsak fråga om vägtrafikbrott och andra lindriga bötesbrott. Försök, förberedelse, anstiftan och stämpling av brott redovisas under respektive brott.

Brottsredovisningen utgår från det strafflagrum (författning, kapitel, paragraf, stycke, punkt) som angivits på domslutet, det utfärdade strafföreläggandet eller den meddelade åtalsunderlåtelsen. Klassificeringen av brott grundar sig således helt på den gällande lagstiftningen. Uppgifter om omständigheter kring brottet, till exempel offrets kön eller relation till gärningspersonen, ingår därför inte i redovisningen till skillnad från brottsstatistiken. De brottstyper som presenteras i denna rapport är ett urval av samtliga lagrum. Fullständig statistik finns tillgänglig hos Brå.

En person kan i ett och samma beslut dömas för flera brott. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Men i vissa fall dömer domstolen ut en påföljd för ett brott och en annan påföljd för den övriga brottsligheten i domen. För att man i statistiken på ett enkelt sätt ska kunna redovisa vilka påföljder som följer på olika brott, tillämpas en så kallad huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincip. Denna princip innebär att endast det grövsta brottet (sett till straffskalan) och den mest ingripande påföljden redovisas i statistiken (se avsnittet *Definitioner och begrepp*).

Regional fördelning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisas för hela landet och efter län. Indelningen efter län bygger på den geografiska placeringen av den tingsrätt eller åklagarmyndighet som har tagit beslutet om lagföring. Huvudregeln är att ett mål tas upp vid den tingsrätt eller åklagarmyndighet som finns i det område där brottet är begånget. Statistik indelad efter åklagarmyndighet och tingsrätt redovisas inte i denna rapport, men finns tillgänglig hos Brå.

Insamling och bearbetning

Registreringen vid åklagarkamrarna och domstolarna utgör underlaget för statistiken över personer lagförda för brott.

Uppgifter om domar samlas in av Rikspolisstyrelsen (RPS) via domstolarnas ärendehanteringssystem (Vera). Materialet sänds till Brå månadsvis på elektronisk väg. Uppgifter om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samlas in från Åklagarmyndigheten (ÅM) via åklagarväsendets system för strafförelägganden respektive åtalsunderlåtelse (Cåbra). Materialet skickas dagligen på elektronisk väg till Brå.

Hos Brå görs olika kontroller, kompletteringar och rättningar av materialet innan uppgifterna sammanställs till statistik.

Jämförelser över tid

Statistik över personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har skett under åren. Nedan följer en sammanställning av några förändringar inom rättsväsendet och av statistikrutiner sedan 1987 som i högre

eller lägre grad har påverkat statistiken över personer lagförda för brott. Denna redogörelse gör dock inga anspråk på att vara uttömmande, utan det finns flera andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken.¹²

- Ett antal brottsrubriceringar i kap. 14 BrB ändrade paragrafnummer den 1 juli 2013. Redovisningen i statistiken utgår från Juridisk information, JIF (se längre ner i listan *Jämförelser över tid*) och används i dagsläget av Åklagarmyndigheten, men inte av domstolarna. Detta gör redovisningen skev för rubriceringarna *märkesförfalskning, förfalskning av fast märke* och *brukande av förfalskning*. Då domstolarna använder sig av en annan struktur för lagrumsinformationen redovisas i 2013 års statistik vissa av de ovan nämnda brotten som avgjorts i domstol under fel rubricering i tabellerna. Felet förväntas enbart påverka 2013 års statistik.
- Från och med den 1 maj 2012 hanteras trafikmål från hela landet huvudsakligen vid två åklagarkamrar, förlagda till Karlskrona och Örebro. Det innebär att sådana lagföringsbeslut i huvudsak utfärdas av åklagare vid Åklagarkammaren Karlskrona–trafik och Åklagarkammaren Örebro–trafik. I 2012 års statistik redovisades lagföringsbeslut från dessa kamrar på länsnivå, tillsammans med övriga beslut för Blekinge respektive Jämtlands län. Från och med 2013 års statistik har dessa två åklagarkamrars lagföringsbeslut tagits bort från länsredovisningen och redovisas i stället separat i tabeller över länsfördelning. Vid jämförelser av länsstatistiken gäller därmed att siffrorna för lagföringsbeslut utfärdade av åklagare under 2012 avseende trafikbrott är högre för Blekinge och Jämtlands län, och lägre för övriga län än vad man skulle förvänta sig. För 2013 års tabeller är fördelningen av antalet lagföringsbeslut mellan länen åter så som kan förväntas. Hur många beslut som fattas vid respektive åklagarkammare framgår av tabellerna 523a1 och 523a2.
- Grova brott redovisas från och med 2012 års statistik för fler brott än tidigare. Brottsbalksbrott redovisas där det går att särredovisa grovt brott och där fler än tio lagföringsbeslut har fattats under året. I vissa fall där brottskategorin anses ha ett stort allmänintresse redovisas grova brott även då färre än tio lagföringsbeslut har fattats.
- Nya tabeller som redovisar domslut avseende fängelse i förhållande till ålder produceras från och med 2012 års statistik.
- I december 2012 togs en uppdaterad version av Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra 2.0 i drift. Detta borde dock endast ha en marginell betydelse för lagföringsstatistiken.
- Ett antal principiellt viktiga domar i Högsta domstolen, gällande straffmätningen av narkotikabrott, fattades under 2011 och 2012. Dessa domar låg som underlag för den nya praxis som började tillämpas vid domstolarna under andra halvan av 2011. Effekterna av domstolarnas nya tillämpning av lagen började synas tydligt i statistiken under 2012. Framförallt har förändringen haft effekt på statistiken över fängelsedomar, till exempel nivån på den så kallade straffmassan. Dessutom har praxis påverkat rättsväsendets kategorisering av narkotikabrotten, där till exempel innebörden av grovt narkotikabrott har förändrats. Denna

¹² Vissa faktorer beskrivs i kapitlet *Läsanvisningar och teckenförklaringar* i rapporten *Kriminalstatistik*.

förändring har påverkat fördelningen av de påföljder och typer av lagföringsbeslut som fattas när det gäller narkotikabrott.

- I november 2011 började Åklagarmyndigheten skicka lagföringsinformation (strafförelägganden och åtalsunderlåtelse) i ett nytt format för juridisk information (JIF). För att kunna ta emot informationen i det nya formatet har Brå infört kopplingar mellan JIF och Brås befintliga statistiksystem. Eftersom införandet skedde i slutet av 2011, och enbart för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, antas detta ha en marginell påverkan på statistiken under detta år. JIF är ett led i utvecklingsarbetet inom Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) och kommer i framtiden att implementeras i samtliga de system inom rättsväsendet som levererar statistikuppgifter till Brå. På sikt, och i takt med att JIF används i hela rättsväsendet, kommer Brå att utveckla statistiken så att den nya, mer detaljerade informationen kan användas i redovisningen av statistik. Till exempel kommer det att bli möjligt att särredovisa fullbordade brott och försöksbrott.
- I samband med produktionen av 2010 års statistik togs ett antal nya tidsserietabeller fram. Dessa finns för nedladdning på Brås webbplats www.bra.se.
- I de fall både dagsböter och penningbot har dömts ut för ett antal brott i samma dom och det utifrån domen inte går att skilja på vilken påföljd som hör till vilket brott, har detta, från och med 2010 års lagföringsstatistik, lösts genom att penningboten kopplas slumpmässigt till ett av de brott i lagföringen som har penningbot i straffskalan. Förändringen kan ha viss påverkan på tabeller som redovisar bötespåföljd (framförallt tabellerna 500, 500B och 500C). Inför 2010 års produktion gjordes även en korrigering av tabellerna 500, 500B och 500C. Tidigare har tabellerna inte redovisat bipåföljder i de fall både dagsböter och penningböter utdömts i samma lagföring. Från och med 2010 års statistik redovisas även bipåföljden i dessa fall. Bortfallet har under tidigare år varit marginellt, varför ingen korrigering bakåt i tiden har gjorts.
- Inför 2010 års produktion genomförde Brå en översyn av straffskalor i statistiksystemet. En del förändringar i straffskalor i statistiksystemet har gjorts, men påverkan på huvudbrottsbestämningen antas vara marginell.
- I 2009 års statistik byttes termerna *lagförda personer (brutto)* och *lagförda personer (netto)* ut, mot *lagföringsbeslut* och *lagförda personer*. Detta har ingen påverkan på jämförbarheten. Däremot är dessa termer mer pedagogiska och gör statistiken mer lättförståelig.
- I samband med produktionen av lagföringsstatistiken 2009 redovisades flertalet tabeller uppdelade efter kön. Det innebär att de flesta tabeller nu redovisas både för samtliga personer och för lagförda kvinnor respektive lagförda män. År 2009 omarbetades tabeller över lagföringar fördelat på åklagarkammare respektive tingsrätter. Detta gjordes för att underlätta jämförelser mellan olika åklagarkammare respektive tingsrätter. Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats www.bra.se.
- Uppgifter till lagföringsstatistiken inkommer löpande till Brå från Åklagarmyndigheten och domstolarna. Det kan i överföringen och hanteringen av uppgifter ta en viss tid från det att ett beslut fattas till att det kommer till Brå, vilket orsakar en viss eftersläpning. Lagföringar som beslutas sent under året inkommer först under nästkommande år. Tidigare år har statistiken producerats

under en viss tid, och när tabellerna sedan kontrollerats har en markering gjorts som visar vilka beslut som tillhör årspopulationen. Från och med 2009 års statistik har i stället fastslagits att de beslut gällande föregående år som har inkommit före den 31 mars följande år, ska ingå i lagföringsstatistiken för föregående år. Denna ändring av rutinerna kommer endast att ha en marginell påverkan på statistiken.

- Under tidigare år har livstidsdömda inkluderats när medelstrafftiden för fängelsedömda har beräknats. Livstidsdömda fick då ett värde på tio år. Från och med 2009 har livstidsdömda tagits bort vid beräkningen av medelstrafftiden. Anledningen till denna förändring är att livstidsdomen i praktiken innebär en betydligt längre tid än tio år; däremot är det svårt att säga hur lång medelstrafftiden för en livstidsdom är, då detta kan variera kraftigt från år till år. Vid jämförelse av medelstrafftiden när det gäller fängelsedomar för samtliga brott har detta endast en marginell betydelse. Däremot påverkas jämförelsemöjligheten då det gäller morddömda, eftersom majoriteten av alla livstidsdömda återfinns inom denna population.
- Från och med 2009 års statistik har ett antal tabeller fått en lägre detaljeringsgrad när det gäller brottsredovisningen än tidigare. Det berör framförallt tabeller för beslut om slutna ungdomsvård. Anledningen till denna förändring är främst att öka sekretessen för de personer det gäller, eftersom det handlar om tabeller med många låga tal, där det finns risk för att enskilda individer kan bli utpekade. Förändringen kan i vissa fall leda till att jämförelsen över år kan bli sämre.
- Under 2007 införde Åklagarmyndigheten ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatte åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni 2007. Syftet med omlaggingen var att ytterligare effektivisera åklagarverksamheten. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över lagförda personer. Denna systemomläggning kan ha påverkat statistiken över lagföringsbeslut under 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken samt de tester som genomförts under hela införandefasen tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast kan ha haft en marginell påverkan på statistiken. (Mer utförlig information om statistikomläggningen kan beställas från Bråsenhet för rättsstatistik.)
- Den 1 januari 2007 infördes ändringar i reglerna om ingripande mot och behandling av unga lagöverträdare. Syftet med dessa ändringar var att vidareutveckla och förbättra påföljdssystemet för unga i åldern 15–21 år som gjort sig skyldiga till brott. Ändringarna innebar bland annat att tillämpningen av påföljden *vård inom socialtjänsten* tydligare inriktas på unga med särskilt behov av vård. Denna avgränsning synliggjordes genom att påföljden bytte beteckning till *ungdomsvård*. Ändringarna innebar samtidigt att *ungdomstjänst* infördes som en ny fristående påföljd för unga lagöverträdare under 21 år. Påföljden, som liksom tidigare avser oavlönat arbete samt annan särskild ordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar, får endast dömas ut om den unge godkänner påföljden och det saknas grund för att döma till ungdomsvård. Syftet är att påföljden ungdomstjänst ska kunna ersätta högre bötesstraff, kortare frihetsberövanden och, när det är lämpligt, ungdomsvård. I valet mellan böter och ungdomstjänst ska det senare normalt väljas om det inte anses för ingripande. Om den unge är över 18 år får dock ungdomstjänst endast dömas ut

om det finns särskilda skäl.

- Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslagstiftning (6 kap. BrB) i kraft. Syftet med den nya lagstiftningen var dels att ytterligare förstärka och tydliggöra varje människas absoluta rätt till sexuell integritet och självbestämmande, dels att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar som utsätts för sexuella kränkningar. Den nya lagstiftningen innebar väsentliga ändringar i flera bestämmelser, men också tillkomst av helt nya bestämmelser. Bland annat har begreppet våldtäkt utvidgats till att omfatta de så kallade utnyttjandefallen, och kravet på tvång har satts lägre. Det innebär dels att gärningar som tidigare bedömdes som sexuellt utnyttjande i stället bedöms som våldtäkt, dels att tillämpningsområdet för när en våldtäkt kan bedömas som grov har utvidgats. Dessutom stadgas att en våldtäkt som begås av flera personer i normalfallet ska bedömas som grov. Bestämmelsen sexuellt tvång kvarstår och ska tillämpas när förutsättningarna för våldtäkt inte är uppfyllda, medan den tidigare bestämmelsen sexuellt utnyttjande ändrats till att enbart avse utnyttjande av personer som befinner sig i beroendeställning till gärningspersonen.

Genom lagstiftningen upphävdes även lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. Den ersattes av en ny straffbestämmelse i brottsbalkens sjätte kapitel, köp av sexuell tjänst (11 §). Utöver att straffbelägga den som betalar för en tillfällig sexuell förbindelse utvidgades bestämmelsen till att även straffbelägga den som nyttjar en sådan förbindelse som betalats av någon annan. Nämda och övriga ändringar i lagstiftningen innebär att man inte utan vidare kan jämföra antalet lagförda för olika sexualbrott 2005 och senare med tidigare år.

Den nya lagstiftningen innehåller vidare fyra nya straffbestämmelser för sexualbrott som riktar sig mot barn. Bestämmelsen *våldtäkt mot barn* (4 §) tar sikte på de allra allvarligaste brotten mot barn, och det ställs inte längre några krav på att hot eller våld har använts vid övergreppet. Bestämmelsen *sexuellt utnyttjande av barn* (5 §) reglerar sådana fall av våldtäkt mot barn som med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarliga, och bestämmelsen *sexuellt övergrepp mot barn* (6 §) avser andra sexuella handlingar mot barn än som avses i bestämmelserna om våldtäkt respektive sexuellt utnyttjande av barn. Dessutom tillkom en ny bestämmelse, *sexuellt utnyttjande av barn för sexuell posering* (8 §), som straffbelägger gärningar där någon främjar eller utnyttjar barn för detta ändamål.

- Från och med 2004 erhåller RI-systemet på Rikspolisstyrelsen (RPS), som är det system som förmedlar information från domstolarna till Brå, uppgifter om domar och slutliga beslut från Domstolsverkets verksamhetssystem för handläggning av domar i tingsrätt. Det så kallade Vera-systemet, ersatte därmed det tidigare MÅHS-systemet. Enligt tester som gjorts har systemskiftet inte haft någon inverkan på statistiken över lagförda personer.
- Under 2002 inrapporterades vissa felaktigheter i de åtalsunderlåtelse som rörde narkotikabrott. På grund av ett fel i åklagarnas ärendehanteringssystem Brådis kom en del ärenden som avsåg ringa narkotikabrott att inrapporteras som narkotikabrott av normalgraden. Den felaktiga inrapporteringen har medfört att lagföringsstatistiken för 2002 överskattar antalet personer som meddelats åtalsunderlåtelse för *narkotikabrott av normalgraden* på bekostnad av motsvarande antal för *ringa narkotikabrott*. Åtalsunderlåtelse som rör övriga

typer av huvudbrott har påverkats obetydligt av felaktigheterna, och felrapporteringen har ingen påverkan alls på antalet meddelade åtalsunderlåtelse totalt sett.¹³ Felaktigheterna har genom Åklagarmyndighetens försorg kunnat åtgärdas, och tabeller med korrigerade uppgifter kan beställas från Brå.

- År 2002 ökade antalet utfärdade och godkända strafförelägganden från tullverksåklagare med 84 procent jämfört med närmast föregående år. Ökningen var i huvudsak av systemtekniskt slag och kan förklaras av att tullens system för föreläggande av ordningsbot inte fungerade tillfredsställande under året. Detta medförde att man tillfälligt var tvungen att utfärda strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot (till exempel ringa tullbrott). Såväl ökningen av antalet utfärdade och godkända strafförelägganden under 2002 som stora delar av nedgången i antalet strafförelägganden 2003, bör tolkas mot bakgrund av den systemtekniska förändringen vid tullen 2002.
- Den 1 januari 2001 infördes den nya lagen om straff för smuggling, som ersatte den tidigare varusmuggningslagen. Införandet av lagen innebär inga större förändringar i statistiken över lagförda personer. Genom den nya lagen kan vissa brott, bland annat smuggling av narkotika, särredovisas i statistiken.
- Från och med år 2000 levereras uppgifter om åtalsunderlåtelse på elektronisk väg direkt från Åklagarmyndigheten (ÅM), i stället för som tidigare via Rikspolisstyrelsen (RPS). De två viktigaste effekterna av denna omläggning är att statistiken över åtalsunderlåtelse kom att omfatta samtliga författningar och att definitionen av en åtalsunderlåtelse förändrades något.¹⁴
- År 1999 kom ordningsbottsinstitutet att utökas med brott mot ett större antal författningar. Utvidgningen påverkar antalet utfärdade ordningsbotts-förelägganden, men har även betydelse för antalet utfärdade strafförelägganden, eftersom brott som tidigare skulle ha medfört strafföreläggande i och med utvidgningen i stället beivras genom ordningsbot. Utöver utvidgningen 1999 har mindre tillägg i institutet skett under åren.
- År 1999 tillkom flera nya påföljder: villkorlig dom förenat med samhällstjänst, överlämnande till vård inom socialtjänsten förenat med ungdomstjänst och slutna ungdomsvård. Tillkomsten av påföljden slutna ungdomsvård innebär att antalet ungdomar dömda till fängelse inte utan vidare kan jämföras med tidigare år.
- År 1998 införde åklagarkamrarna successivt ett nytt redovisningssystem (EnVis). Uppgifterna om strafförelägganden samlas i och med detta in av Åklagarmyndigheten på elektronisk väg för vidare leverans till Brå. Den elektroniska distribueringen av data medför att Brå erhåller uppgifter om godkända strafförelägganden snabbare än tidigare, vilket i sin tur har viss inverkan på antalet strafförelägganden i statistiken (se ovan).
- År 1997 infördes möjligheten att utfärda villkorlig dom, enskilt eller i kombination med böter, genom strafföreläggande.
- År 1994 övertog Brå ansvaret för själva bearbetningen och produktionen av kriminalstatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB). Ett nytt produktions-

¹³ För mer information se *Kriminalstatistik 2003*.

¹⁴ För mer information se *Kriminalstatistik 2000*.

system med en relationsdatabas byggdes upp, och något förändrade statistikrutiner jämfört med tidigare infördes. Omläggningen har påverkat statistiken marginellt. I och med övertagandet kom dock principen för val av huvudpåföljd att ändras något, så till vida att förordnanden i förhållande till övriga påföljder kom att rangordnas lägre än vid SCB. Förändringen innebär att förordnanden i lägre grad väljs som huvudpåföljd i statistiken jämfört med tidigare när statistiken producerades av SCB.

- År 1994 införde domstolarna successivt ett nytt ärendehanteringssystem (MÅHS). Tidigare hade domstolarna skickat kopior på domar till RPS, som gjorde en optisk inläsning av domarna. Med införandet av det nya systemet kom domstolsuppgifterna i stället att registreras maskinellt, vilket innebär att de fel som tidigare orsakats av den optiska inläsningen försvann.
- År 1990 (och till och med år 2000) upphörde redovisningen av åtalsunderlåtelse mot vissa författningar, jämfört med perioden 1979–1989. Det är framförallt åtalsunderlåtelse för vissa lindriga brott (främst mot vägtrafikförfattningar) som man upphörde att redovisa under åren 1990–2000.
- Från och med 1987 redovisas endast de under statistikåret utfärdade strafförelägganden som har godkänts av den förelagda personen. Tidigare utgick redovisningen från utfärdade strafförelägganden under statistikåret, oavsett om de var godkända eller inte. Förändringen medför att något färre strafförelägganden redovisas än under tidigare år.

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, sammanställer och presenterar Brås enhet för rättsstatistik årligen cirka 1 100 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brås webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i publikationen Kriminalstatistik.